

Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju

REPUBLIKA HRVATSKA
Nacionalni plan migracije
na SEPA

Travanj 2014.

Sadržaj

Uvod – Svrha i struktura Nacionalnog plana migracije na SEPA u Republici Hrvatskoj	5
Zakonodavni okvir	7
Zakon o platnom prometu	7
Uredba (EZ) br. 924/2009.....	7
Uredba (EU) br. 260/2012	8
Zakon o provedbi uredbi Europske unije iz područja platnog prometa	10
Uredba (EZ) br. 1781/2006.....	10
Područje primjene – Europski gospodarski prostor i SEPA područje	12
Upravljanje SEPA projektom	13
Projekt SEPA u državama članicama	14
Utjecaj SEPA na pojedine dionike (engl. <i>Impact Assessment</i>)	15
Ustroj i vođenje projekta SEPA u Republici Hrvatskoj	18
Organizacijska shema projekta SEPA u Republici Hrvatskoj.....	18
Nacionalni odbor za platni promet (NOPP)	19
Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju (HOSK)	20
Hrvatski SEPA forum (HSF)	21
SEPA platni instrumenti	23
SEPA kreditni transfer	23
SEPA izravno terećenje.....	24
SEPA za platne kartice	25
SEPA za gotovinu	26
SEPA i novi oblici plaćanja	27
SEPA za mobilna plaćanja	27
e-SEPA.....	27
AOS – (engl. <i>Additional Optional Services</i>) dodatne usluge za korisnike platnih usluga.....	29
SEPA – obračun i namira platnih transakcija.....	30
Platni instrumenti u Republici Hrvatskoj.....	31
Kreditni transfer	31
Izravna terećenja.....	31
Platne kartice	32
M-plaćanja.....	33
Obračun i namira platnih transakcija u Republici Hrvatskoj	34
Kreditni transferi	34
Ostali platni instrumenti.....	35
Preduvjeti migracije - pristupanje SEPA.....	36
NASO.....	36
Plan migracije.....	38

Plan operativnih aktivnosti migracije na SEPA platne instrumente	40
Plan rješenja za izvršenje SEPA platnih transakcija	41
Inicijativa hrvatske bankovne zajednice	41
Plan infrastrukturnog rješenja za namiru platnih transakcija	43
Nacionalne platne transakcije u kunama	43
Nacionalne i prekogranične platne transakcije u eurima	43
Nacionalne platne transakcije u eurima	43
Prekogranične platne transakcije u eurima	43
Namira obračuna – uspostava TARGET2 HR komponente	44
Plan informiranja i komunikacije	46
Praćenje tijeka migracije	49
Prilog 1. Nacrt plana migracije	50
Plan uspostave organizacije SEPA projekta u Republici Hrvatskoj	50
Plan SEPA migracije	51

"Unija usvaja mjere s ciljem uspostave ili osiguranja funkcioniranja unutarnjeg tržišta, a u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovora.

Unutarnje tržište obuhvaća područje bez unutarnjih granica na kojem se slobodno kretanje robe, osoba, usluga i kapitala osigurava u skladu s odredbama Ugovora."

(članak 26. stavci 1. i 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije)

Uvod – Svrha i struktura Nacionalnog plana migracije na SEPA u Republici Hrvatskoj

Europski gospodarski prostor¹ nastanjuje više od 500 milijuna stanovnika i godišnje se provede više od 71,5 milijardi platnih transakcija. Dio tog prostora od 1. srpnja 2013. jest i Republika Hrvatska.

Sudjelovanje u uniji i gospodarskom prostoru vođeno je idejom postizanja gospodarskih prednosti koje takve asocijacije nose. Jedno od osnovnih načela pritom je ostvarenje ideje unutarnjeg tržišta, a nužan preduvjet za to jest stvaranje jedinstvenog tržišta platnog prometa na tom prostoru.

U tu svrhu pokrenuta je inicijativa SEPA.

SEPA – jedinstveno područje plaćanja u eurima (engl. *The Single Euro Payments Area*) jest inicijativa za osnivanje područja u kojemu će pravne i fizičke osobe zadavati i primati plaćanja u eurima, unutar Europskoga gospodarskog prostora, pod istim osnovnim uvjetima, s istim pravima i obvezama, neovisno o mjestu na kojem se nalaze i neovisno o tome je li riječ o nacionalnim (domaćim)² ili prekograničnim plaćanjima³.

Cilj SEPA inicijative jest uspostava **jedinstvenog sustava platnog prometa**.

Euro kao zajednička (obračunska) valuta Europske unije uveden je 1. siječnja 1999., a od 1. siječnja 2002. u optjecaju su euronovčanice i eurokovanice. Iste godine pokrenuta je inicijativa za uspostavu jedinstvenih modela i postupaka izvršenja bezgotovinskih plaćanja u eurima.

Inicijativa se isprva razvijala kao samoregulirajući proces, prepušten tržišnoj inicijativi.

U državama članicama osnovana su nacionalna tijela za ostvarenje projekta SEPA, a na inicijativu Europske komisije i Europske središnje banke, banke i bankarske udruge iz Europske unije osnovala su Europsko platno vijeće (engl. *European Payments Council*), koje je, među ostalim, odgovorno za razvoj platnih shema za pojedine platne instrumente. Europsko platno vijeće razvilo je pravila i standarde za izvršenje paneuropskih platnih instrumenata: SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje te okvir za izvršenje platnih transakcija platnim karticama.

¹ Europski gospodarski prostor obuhvaća države potpisnice Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru (članice Europske unije, Island, Lihtenštajn i Norvešku). Više u poglavlju **Područje primjene – Europski gospodarski prostor i SEPA područje**.

² Članak 2. stavak 1. točka 30. Zakona o platnom prometu: "*nacionalna platna transakcija*" jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u Republici Hrvatskoj u skladu sa člankom 5. Zakona.

³ Članak 2. stavak 1. točka 32. Zakona o platnom prometu: "*prekogranična platna transakcija*" jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u Republici Hrvatskoj u skladu s člankom 5. Zakona, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima druge države članice.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Kako se, zbog globalne financijske krize, migracija na jedinstvene platne instrumente na unutarnjem tržištu nije provodila očekivanom brzinom, Europska komisija uključila se u proces kao regulator. U ožujku 2012. donesena je Uredba (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012., kojom se utvrđuju tehnički i poslovni zahtjevi za kreditne transfere i izravna terećenja u eurima i kojom se mijenja i dopunjuje Uredba (EZ) br. 924/2009 (SL L 94, 30. 3. 2012., u nastavku teksta: Uredba (EU) br. 260/2012), kojom su regulirani krajnji rokovi migracije na jedinstvene europske platne instrumente – SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje.

S pristupanjem Europskoj uniji krajnji rok migracije za platne transakcije u eurima na SEPA platne instrumente obvezujući je i za Republiku Hrvatsku.

U tu svrhu, na inicijativu Hrvatske narodne banke, pokrenut je nacionalni projekt SEPA u Republici Hrvatskoj.

Plan migracije u Republici Hrvatskoj jest dokument u kojemu je dan opis postojećih nacionalnih platnih instrumenata i infrastrukture, opis zahtjeva koje postavljaju propisi Europske unije u vezi sa SEPA shemama, infrastrukturom i izvršenjem platnih transakcija u okviru SEPA te organizacija projekta SEPA u Republici Hrvatskoj, plan aktivnosti i tijek migracije s definiranim rokovima. Plan migracije kontinuirano će se nadopunjavati i osvježavati.

Plan je rezultat dogovora svih dionika projekta SEPA u Republici Hrvatskoj, izrađuje ga Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju, a prihvaća Nacionalni odbor za platni promet.

Osnovna svrha ovog Plana migracije jest priprema okvira za prihvaćanje projekta SEPA kod pružatelja platnih usluga, upravitelja platnih sustava i korisnika platnih usluga u Republici Hrvatskoj.

Druga svrha ovog dokumenta jest informiranje svih dionika projekta SEPA: pružatelja i korisnika platnih usluga, tijela javne vlasti, Hrvatske narodne banke, interesnih skupina, udruženja trgovaca i upravitelja platnih sustava, o ciljevima koji su određeni ovim projektom, a čijim će se ostvarenjima steći koristi za sve dionike u obliku brzih, jeftinijih, pouzdanih i sigurnih platnih usluga u euru, koje se na cijelom području Europske unije pružaju pod jednakim uvjetima korištenjem visokoautomatiziranih platnih instrumenata.

Zakonodavni okvir

Izvršenje SEPA platnih transakcija u Republici Hrvatskoj regulirano je sljedećim propisima iz područja platnog prometa:

Zakon o platnom prometu

Zakonom o platnom prometu ("Narodne novine", br. 133/2009. i 136/2012.) u zakonodavstvo Republike Hrvatske transponirane su odredbe Direktive 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, kojom se mijenjaju i dopunjuju direktive 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ, te kojom se ukida Direktiva 97/5/EZ (SL L 319, 5. 12. 2007., u nastavku teksta: Direktiva o platnim uslugama).

Direktiva o platnim uslugama pravna je osnova za stvaranje jedinstvenoga platnog tržišta Europske unije, a cilj joj je:

- uspostava modernih i sveobuhvatnih pravila primjenjivih na sve platne usluge u Europskom gospodarskom prostoru
- omogućavanje da izvršenje prekograničnih plaćanja bude jednostavno, učinkovito i sigurno kao izvršenje nacionalnih plaćanja
- poticanje konkurentnosti na tržištu uvođenjem novih sudionika radi povećavanja efikasnosti i snižavanja troškova te
- stvaranje nužne pravne osnove za ostvarenje SEPA.

Navedenom su se Direktivom prvi put u Europskoj uniji uredile platne usluge i jedinstvena pravila za cijeli Europski gospodarski prostor. Prije stupanja na snagu Direktive platne usluge bile su uređene nacionalnim zakonodavstvom država članica, a pravni okvir za platne usluge bio je podijeljen u 27 nacionalnih pravnih sustava.

Zakon o platnom prometu stupio je na snagu 1. siječnja 2011.

Uredba (EZ) br. 924/2009⁴

Uredba (EZ) br. 924/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o prekograničnim plaćanjima u Zajednici, kojom se ukida Uredba (EZ) br. 2560/2001 (SL L 266, 9. 10. 2009., u nastavku teksta: Uredba (EZ) br. 924/2009), uključujući izmjene i dopune odredaba ove Uredbe iz Uredbe (EU) br. 260/2012, danom pristupanja Europskoj uniji, odnosno 1. srpnja 2013., stupila je na snagu u Republici Hrvatskoj.

Uredba (EZ) br. 924/2009 obvezuje pružatelje platnih usluga u Europskom gospodarskom prostoru da naknada koju zaračunavaju korisniku platnih usluga, za prekogranična plaćanja u

⁴ Uredba (EZ) br. 924/2009 i Uredba (EU) br. 260/2012 s neslužbenim prijevodom na hrvatski jezik dostupne su na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke: <http://www.hnb.hr/platni-promet/hplatni-promet.htm> pod "EU PROPISI".
Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

novčanoj jedinici euru, mora biti jednaka naknadi koju zaračunavaju za odgovarajuća nacionalna plaćanja iste vrijednosti i u istoj valuti⁵.

Uredba se odnosi na sva elektronički zadana plaćanja (na kreditne transfere, izravna terećenja, platne transakcije platnim karticama uključujući podizanje gotovog novca na bankomatima i novčane pošiljke).⁶ Ujedno, Uredba obvezuje pružatelje platnih usluga da informiraju svoga korisnika platne usluge o njegovu IBAN-u i o BIC-u pružatelja usluge.

Ova uredba zamijenila je Uredbu (EZ) br. 2560/2001, u kojoj se odredbom o izjednačavanju cijene nacionalne i prekogranične platne transakcije u novčanoj jedinici euru željelo potaknuti tržište (pružatelje platnih usluga, odnosno banke) da razviju platne sheme koje će omogućiti izvršavanje prekograničnih platnih transakcija po cijenama usporedivima s cijenama nacionalnih platnih transakcija.

Budući da je došlo do razvoja paneuropskih platnih shema, ali da zbog globalne financijske krize migracija nije provedena očekivanom brzinom, donesena je Uredba (EU) br. 260/2012.

Uredba (EU) br. 260/2012⁷

Uredba (EU) br. 260/2012 također je, u Republici Hrvatskoj, stupila na snagu danom pristupanja Europskoj uniji, odnosno 1. srpnja 2013.

Uredba propisuje pravila za izvršenje kreditnih transfera i izravnih terećenja u eurima unutar Europskoga gospodarskog prostora i krajnje rokove do kojih se platne transakcije trebaju početi izvršavati u skladu s definiranim pravilima. U skladu s uvjetima postavljenima u Uredbi, platne transakcije kreditnog transfera i izravnih terećenja na koje se Uredba odnosi, u Europskome gospodarskom prostoru, trebaju se izvršavati unutar SEPA shema za navedene platne instrumente.

Krajnji rok prilagodbe propisan za države članice koje nemaju euro kao službenu valutu, pa tako i za Republiku Hrvatsku, jest 31. listopada 2016.

Uredba je dopunjena Uredbom (EU) br. 248/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2014., kojom je krajnji rok prilagodbe za države članice koje imaju euro kao službenu valutu određen 1. kolovoza 2014.

⁵ Navedeno pravilo primjenjuje se bez obzira na iznos platne transakcije, prema članku 3. Uredbe (EZ) br. 924/2009, kako je izmijenjen člankom 17. točkom 2. Uredbe (EU) br. 260.

⁶ Dokument Uredba (EZ) br. 924/2009 – Učestala pitanja koji je službeno objavljen na internetskim stranicama Europske komisije

⁷ Uredba (EZ) br. 924/2009 i Uredba (EU) br. 260/2012 s neslužbenim prijevodom na hrvatski jezik dostupne su preko internetske stranice Hrvatske narodne banke: <http://www.hnb.hr/platni-promet/hplatni-promet.htm> pod "EU PROPISI".

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Krajnji rokovi za migraciju na SEPA za Republiku Hrvatsku prema Uredbi (EU) br. 260/2012 i obveze za pružatelje platnih usluga:

Od 1. srpnja 2013.	članak 8. stavak 1. i članak 6. stavak 3. (povezano s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 924/2009)	PPU ne smije primijeniti višestranu međubankovnu naknadu ili drugu ugovorenu naknadu s istom svrhom ili učinkom na prekogranične platne transakcije izravnog terećenja u eurima.
Od 1. srpnja 2013.	članak 8. stavak 1. i članak 6. stavak 3. (povezano s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 924/2009)	PPU koji nije primjenjivao višestranu međubankovnu naknadu ili drugu ugovorenu naknadu s istom svrhom ili učinkom prije 1. studenoga 2009. ne smije ju primjenjivati na nacionalne platne transakcije izravnog terećenja u eurima.
Od 1. veljače 2014.	članak 7. stavak 1.	Nova ovlaštenja za izravno terećenje u eurima moraju biti dana prema SEPA pravilima. Valjana ovlaštenja za naplatu ponavljajućih izravnih terećenja prema naslijeđenoj shemi dana prije 1. veljače 2014. vrijede i nakon tog datuma.
Od 1. veljače 2014.	članak 8. stavci 2. i 3. te članak 6. stavak 2.	PPU smije zaračunavati višestranu međubankovnu naknadu za "R" transakcije samo ako su ispunjeni svi uvjeti iz članka 8. stavka 2.
Od 31. listopada 2016.	članak 3. članak 16. stavak 2.	Dostupnost za SEPA platne instrumente – PPU koji pruža uslugu kreditnog transfera/izravnog terećenja u eurima mora osigurati dostupnost za SEPA kreditne transfere/SEPA izravno terećenje.
Od 31. listopada 2016.	članak 4. stavak 2. članak 16. stavak 8.	Interoperabilnost – Upravitelj platnog sustava koji posluje u eurima mora osigurati svoju tehničku interoperabilnost s drugim platnim sustavima koji posluju u eurima.
Od 31. listopada 2016.	članak 5. stavak 1. i Prilog članak 16. stavak 8.	Platne transakcije u eurima moraju zadovoljavati sljedeće standarde: format računa za plaćanje jest IBAN , format poruke jest: ISO 20022 XML . Datoteke (paketi) s platnim transakcijama KPU moraju biti u formatu ISO 20022 XML. PPU na zahtjev KPU mora biti sposoban dostaviti informacije, izvode i sl. u formatu ISO 20022 XML.

Od 31. listopada 2016.	članak 5. stavak 2. i Prilog članak 16. stavak 8.	SEPA kreditni transfer u eurima PPU koji pruža uslugu kreditnog transfera mora izvršavati platne transakcije u eurima kao SEPA kreditni transfer.
Od 31. listopada 2016.	članak 5. stavci 3. i 6. i Prilog članak 16. stavak 8.	SEPA izravno terećenje u eurima PPU koji pruža uslugu izravnog terećenja mora izvršavati platne transakcije u eurima kao SEPA izravno terećenje.
Od 31. listopada 2016.	članak 5. stavci 4., 5. i 7. članak 16. stavak 8.	PPU mora biti sposoban prepoznati banku primatelja plaćanja/platitelja prema IBAN -u (ne smije tražiti podatak o BIC -u).
Od 1. veljače 2017.	članak 8. stavak 1. i članak 6. stavak 3. (povezano s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 924/2009)	PPU ne smije primijeniti višestranu međubankovnu naknadu ili drugu ugovorenu naknadu s istom svrhom ili učinkom na nacionalne platne transakcije izravnog terećenja u eurima. Do navedenog datuma to smije činiti pod uvjetom da je tu naknadu naplaćivao prije 1. studenoga 2009.

Napomena uz krajnji rok 31. listopada 2016.: rok je određen pod pretpostavkom da Republika Hrvatska neće uvesti euro kao nacionalnu valutu prije 31. listopada 2015.

Zakon o provedbi uredbi Europske unije iz područja platnog prometa

Uredbom (EZ) br. 924/2009 i Uredbom (EU) br. 260/2012 uređuju se obveze koje svaka država obveznica ovih propisa mora ispuniti kako bi se odredbe navedenih uredbi mogle primijeniti. U tu svrhu donesen je Zakon o provedbi uredbi Europske unije iz područja platnog prometa ("Narodne novine", br. 54/2013.), u kojemu se određuje tijelo nadležno za provođenje nadzora i rješavanje pritužbi, uređuju se izvansudski pritužbeni postupci i postupak mirenja te se određuju prekršaji za postupanje protivno Uredbi (EZ) br. 924/2009 i Uredbi (EU) br. 260/2012. Zakon je stupio na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, odnosno 1. srpnja 2013.

Uredba (EZ) br. 1781/2006

Uredba (EZ) br. 1781/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2006. o informacijama o platitelju koje prate prijenos novčanih sredstava nametnula je obvezu pružateljima platnih usluga da omoguće da sve prijenose sredstava prate informacije o platitelju, kako bi uvijek bilo moguće unatrag ući u trag prijenosu sredstava do samog platitelja, a u vezi s aktivnostima povezanim s prevencijom, istragom i otkrivanjem pranja novca i financiranja terorizma.

Do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju ova Uredba bila je implementirana u pravilnik Ministarstva financija – Pravilnik o sadržaju i vrsti podataka o uplatitelju koji prate elektronički prijenos novčanih sredstava, o obvezama pružatelja usluga plaćanja i o iznimkama od obveze prikupljanja podataka pri prijenosu novčanih sredstava ("Narodne novine", br. 1/2009.).

Od ulaska Republike Hrvatske u EU ova Uredba primjenjuje se izravno (predmetni Pravilnik prestaje važiti).

U tijeku je postupak donošenja nove uredbe, kojom bi se predmetna Uredba stavila izvan snage. Europska komisija izradila je prijedlog nove uredbe pod nazivom *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on information accompanying transfers of funds*.

Zakonodavni okvir

Zakon o platnom prometu

- Direktiva o platnim uslugama
- Uređuje platni promet, i to platne usluge, pružatelje platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijske račune i izvršenje platnih transakcija između kreditnih institucija, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima.

Uredba (EZ) br. 924/2009

- Određuje načelo jednakosti naknada za izvršenje prekograničnih i odgovarajućih nacionalnih platnih transakcija u eurima.
- Banka je obvezna informirati svoga klijenta o njegovu IBAN-u i svom BIC-u.

Uredba (EU) br. 260/2012

- pravila za kreditne transfere i izravna terećenja, u eurima, unutar EEA
- tehnički standardi u platnoj poruci: IBAN, BIC i XML ISO 20022
- ista pravila za nacionalna i prekogranična plaćanja
- dostupnost računa za plaćanje u EEA
- interoperabilnost platnih sustava koji posluju u eurima
- valjanost prije danih suglasnosti za izvršenje izravnih terećenja
- pravila za naknade za izvršenje izravnog terećenja
- dostatnost jednoga dostupnog računa za plaćanje u EEA

Zakon o provedbi uredbi Europske unije iz područja platnog promet

- u svrhu provedbe Uredbe (EZ) br. 924/2009 i Uredbe (EU) br. 260/2012
- određuje tijelo nadležno za provođenje nadzora i rješavanje pritužbi
- uređuje izvansudske pritužbene postupke i postupak mirenja
- određuje prekršaje

Uredba (EZ) br. 1781/2006

- sve prijenose sredstava prate informacije o platitelju
- svrha: prevencija, istraga i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma

Područje primjene – Europski gospodarski prostor i SEPA područje

Direktiva o platnim uslugama, Uredba (EZ) br. 924/2009 i Uredba (EU) br. 260/2012 primjenjuju se izravno u svim državama potpisnicama Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru. Europski gospodarski prostor čine države članice Europske unije te Norveška, Island i Lihtenštajn.

SEPA područje šire je od Europskoga gospodarskog prostora te osim navedenih država obuhvaća i države Švicarsku, Monako i San Marino⁸ te pojedine zemlje (Gibraltar, Martinique, Otoci Aland, Mayotte, Sveti Petar i Mikelon, Francuska Gvajana, Guadeloupe, Reunion, Sveti Bartolomej i francuski dio Svetog Martina).

Države i zemlje SEPA područja pristupile su SEPA shemama i obvezale se izvršavati platne transakcije u skladu sa SEPA pravilima i postupcima, ali države i zemlje izvan Europskoga gospodarskog prostora nisu obvezne prihvatiti i primjenjivati propise Europske unije (primjerice Direktivu o platnim uslugama i uredbe iz područja platnog prometa).

Države SEPA područja⁹

EEA države članice EU-a i EMU-a (18 država)

Austrija, Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Irska, Italija, Letonija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Slovenija, Slovačka, Španjolska

EEA države članice EU-a, kojima službena valuta nije euro (10 država)

Bugarska, Češka, Danska, Hrvatska, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

EEA države koje nisu članice EU-a

Island, Lihtenštajn, Norveška

Države koje nisu članice EEA

Monako, Švicarska, San Marino

⁸ Od 1. veljače 2014.

⁹ Izvor: "EPC List of SEPA Scheme Countries", EPC409-09, Version 2.0, 20. siječnja 2014.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Upravljanje projektom SEPA

Vodeće tijelo u razvoju SEPA jest **Europsko platno vijeće**. Europsko platno vijeće je koordinacijsko tijelo koje je europska bankovna industrija ovlastila za donošenje odluka u vezi s platnim prometom, a njegov je osnovni cilj promocija SEPA. Članove Europskoga platnog vijeća zastupaju banke, udruge banaka i institucije za platni promet, odnosno organizacije svih veličina i sektora bankovne industrije u EU-u.

Europsko platno vijeće je, među ostalim, nadležno za razvoj i održavanje platnih shema i okvira za SEPA instrumente definiranih u Pravilima za SEPA kreditni transfer (engl. *SCT Rulebook*) i Pravilima za SEPA izravno terećenje (engl. *SDD Rulebook*) te Okviru za SEPA platne kartice.

Radi ostvarivanja ciljeva definiranih projektom SEPA, u okviru Europskog platnog vijeća formirane su sljedeće radne skupine: SEPA plaćanja (kreditni transfer i izravno terećenje), radna skupina za platne kartice, za gotovinu, za plaćanja u e-trgovinama i za m-plaćanja te radne skupine podrške za standarde, pravna pitanja i za sigurnost informacija.

U radu Europskoga platnog vijeća sudjeluje i predstavnik Republike Hrvatske, kojeg određuje Hrvatska udruga banaka.

Na razini Europske unije najvažnija tijela za razvoj projekta SEPA jesu **Europska komisija** i **Europska središnja banka**, koje su, kako bi se u upravljanje projektom SEPA uključila, osim strane ponude (koja je jedina zastupljena u Europskom platnom vijeću), i strana potražnje, osnovale Vijeće SEPA (engl. *SEPA Council*), koje je u prosincu 2013. zamijenio **Odbor za mala plaćanja u eurima** (engl. *ERPB – Euro Retail Payments Board*).

Ciljevi Odbora za mala plaćanja u eurima jesu sljedeći:

- utvrđivanje i proučavanje ponašanja, tehničkih i pravnih prepreka koje ometaju izvršenje, između ostalog, kreditnih transfera, izravnih terećenja, kartičnih plaćanja, internetskih plaćanja i mobilnih plaćanja, te proučavanje drugih pojmova povezanih s plaćanjima (standardi, prijevare i sigurnost plaćanja),
- aktivno traženje načina rješavanja utvrđenih prepreka i
- aktivno traženje načina kojima bi se poticale inovacije, konkurentnost i integracija u izvršenju malih plaćanja u eurima u Europskoj uniji.

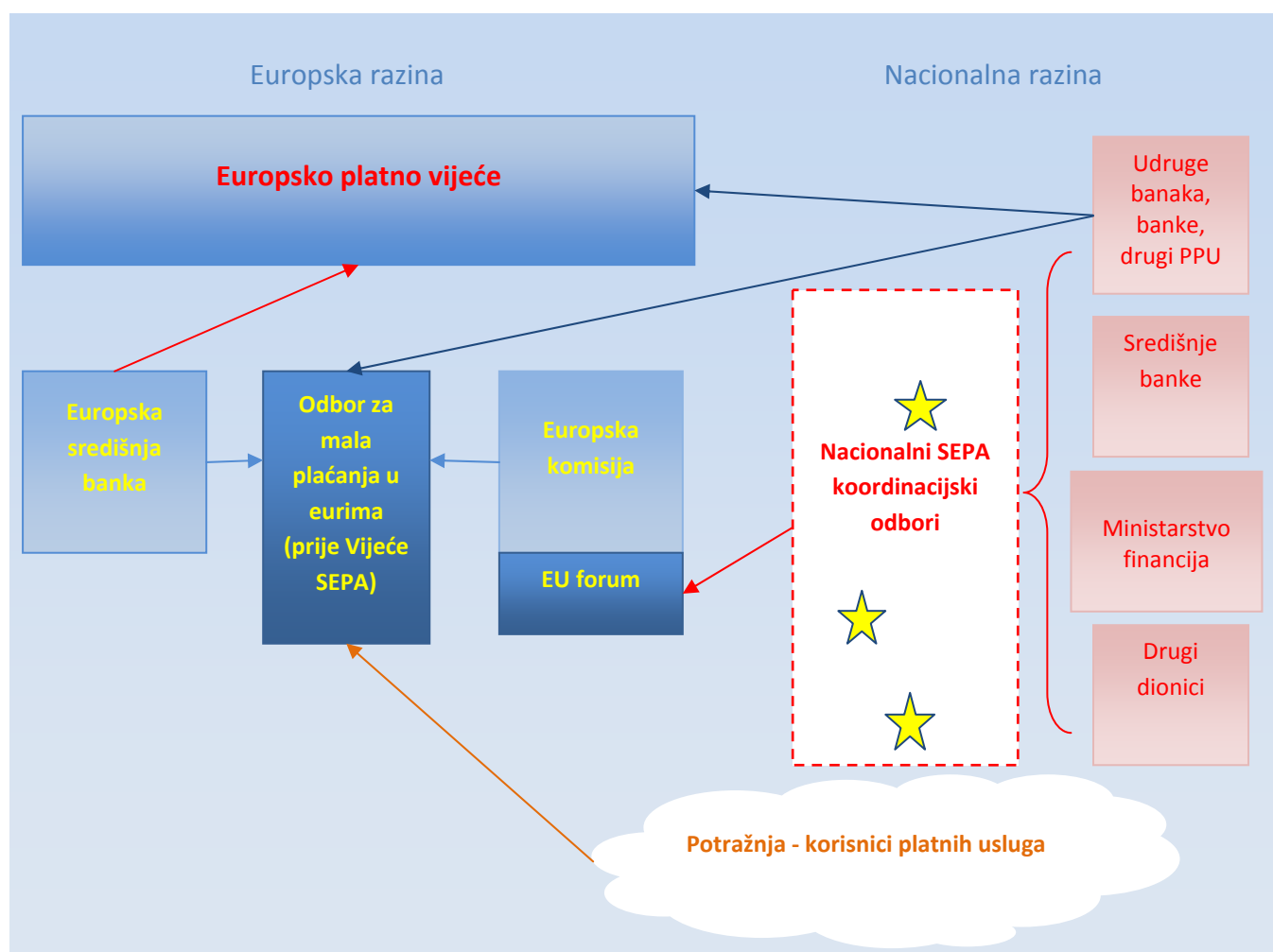
Europska komisija planira ulogu i važnost upravljanja SEPA definirati u novoj, izmijenjenoj Direktivi o platnim uslugama.

Projekt SEPA u državama članicama

Na nacionalnoj razini svake države članice pokrenut je projekt SEPA te je uspostavljen nacionalni organizacijski ustroj toga projekta. Planovi za ostvarivanje projekta SEPA uzimaju u obzir specifičnosti pojedine države.

Nacionalna tijela nadležna za koordinaciju uspostave projekta SEPA u državi članici sastaju se na **EU forumu nacionalnih SEPA koordinacijskih odbora** pri Europskoj komisiji, gdje se međusobno upoznaju s aktivnostima u drugim državama članicama, raspravljaju o pitanjima od zajedničkog interesa s tijelima EU-a i razmjenjuju informacije i iskustva u procesu SEPA migracije.

Predstavnik Republike Hrvatske iz Hrvatskog odbora za SEPA koordinaciju sudjelovat će u radu EU foruma nacionalnih SEPA koordinacijskih odbora pri Europskoj komisiji.

Utjecaj SEPA na pojedine dionike (engl. *Impact Assessment*)

SEPA će imati velik utjecaj na sve dionike, stvarajući nove prilike i izazove, a povećana konkurentnost činit će područje plaćanja u eurima jedinstvenim tržištem na kojemu pružatelji platnih usluga mogu nuditi svoje usluge.

Povećani izbor pružatelja platnih usluga omogućuje korisnicima platnih usluga korištenje širokog spektra konkurentnih načina plaćanja.

SEPA će također osigurati i znatan broj dodatnih prednosti koje se navode u nastavku.

Utjecaj na korisnike platnih usluga

- Korisnicima platnih usluga bit će dostatan jedan račun za plaćanje. S tog računa moći će izvršavati kreditne transfere i izravna terećenja u eurima u cijelom Europskom gospodarskom prostoru jednostavno kao i u nacionalnom platnom prometu.
- Korištenje platnih kartica bit će efikasnije jer će se korisnici moći koristiti istom karticom za sva eurska plaćanja.
- Korisnicima će se moći nuditi inovativne usluge bez obzira na nacionalne granice.

Dugoročan cilj bankarske industrije za SEPA platne instrumente jest da se rabe samo u elektroničkom obliku. Takva plaćanja uključuju e-račune, plaćanja inicirana mobitelom i internetski, avionske e-karte i sl. Tako će korisnici platnih usluga trebati manje vremena za izvršavanje plaćanja.

Cjelokupan utjecaj prelaska na SEPA za potrošače bit će malen. Potrošači u Europi doživjet će neke promjene kada domaći platni instrumenti budu zamijenjeni SEPA instrumentima. Najveće su promjene za potrošače koje donosi SEPA u Republici Hrvatskoj već većim dijelom završene (primjerice uvođenje IBAN-a i novi nalog za plaćanje).

Utjecaj na trgovce

Platne kartice postale su iznimno popularne kod potrošača te sve više zamjenjuju čekove i gotovinu. U budućnosti se očekuje još veći porast korištenja platnih kartica. U vezi s time, SEPA nudi sljedeće prednosti:

- Prihvatitelji kartica (engl. *acquirers*) bit će u mogućnosti obrađivati sva kartična plaćanja koja su usklađena sa SEPA standardom, čak i prekogranična. U SEPA okružju trgovci će moći birati bilo kojeg prihvatitelja kartice na području Europskoga gospodarskog prostora, koji će im obrađivati plaćanja karticama, što će povećati konkurentnost i dovesti do smanjenja troškova.
- Terminali na prodajnim mjestima na području plaćanja u eurima postat će sve više standardizirani. Kao posljedica toga, postojat će širi izbor dobavljača terminala, a trgovine će moći prihvaćati širok spektar kartica na jednom terminalu. Povećana konkurencija između kartičnih shema također bi trebala smanjiti naknade za trgovce.
- Prelazak na SEPA odrazit će se na troškove informatičke podrške poslovanju (nova programska rješenja).

Utjecaj na poslovne subjekte (na trgovačka društva)

SEPA će pomoći trgovačkim društvima da pojednostave svoje upravljanje plaćanjima.

- Trgovačka društva moći će obavljati sva svoja plaćanja u eurima s jednog računa, koristeći se SEPA platnim instrumentima. Upravljanje plaćanjima bit će jednostavnije, s obzirom na to da sva plaćanja imaju jednak format. Konsolidiranjem svojih plaćanja i upravljanjem likvidnošću s jedne lokacije, trgovačka društva, koja posluju s društvima iz Europskoga gospodarskog prostora, na taj će način ostvariti uštede u troškovima i u vremenu.
- Usluge s dodanom vrijednošću, kao što su e-računi i e-namira, pomoći će društvima da optimiziraju obavljanje svojih plaćanja. Danas se te usluge većinom nude samo na nacionalnoj razini, jer postojeći različiti formati plaćanja i pravne pretpostavke čine njihovo korištenje u prekograničnim plaćanjima otežanim. Standardizirane SEPA platne sheme pomoći će u lakšem prevladavanju tih prepreka i poduzeća će imati koristi od neprekinute obrade (engl. STP – *straight through processing*) od početka do kraja.
- Prelazak na SEPA odrazit će se na troškove informatičkih sustava i programskih rješenja te, moguće, na organizaciju poslovanja kao i na ljudske resurse.

Utjecaj na banke

Pružajući mogućnost korištenja novih platnih instrumenata i infrastrukturu koja obuhvaća cijelo područje Europske unije, SEPA će pridonijeti bankama na sljedeće načine:

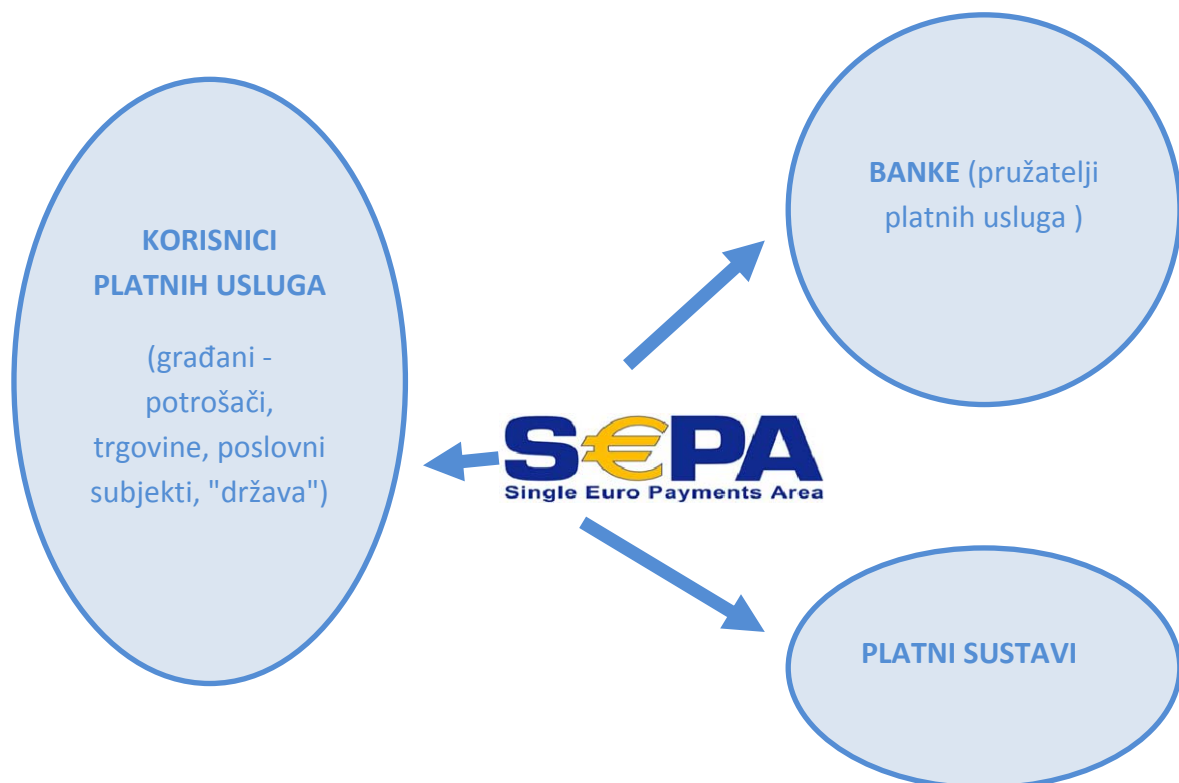
- Banka će moći proširiti svoje poslovanje i konkurirati na području cijele Europske unije, pa će tako moći mnogo lakše nuditi svoje usluge korisnicima platnih usluga na cijelom području Europske unije. Banke će također moći proširiti svoje poslovanje nudeći klijentima usluge s dodanom vrijednošću uz SEPA proizvode.
- SEPA će dovesti do daljnje europske integracije i povećati efikasnost tržišta. Usklađujući uvjete pod kojima se izvršavaju plaćanja, SEPA će rezultirati jedinstvenim pravilima, ravnopravnim i otvorenim pristupom, dostupnošću, transparentnošću i interoperabilnošću, što će potaknuti konkurenciju.
- Uredba (EZ) br. 2560/2001, a poslije Uredba (EZ) br. 924/2009, koje su uspostavile načelo jednakosti naknada za nacionalna i odgovarajuća prekogranična plaćanja unutar Europske unije, stvorile su nejednakost između bankarskih naknada i troškova za prekogranična plaćanja. Takva nejednakost može se ukinuti samo ako izvršenje prekograničnih plaćanja – obrada, obračun i namira – budu reorganizirani na način da izvršenje bude efikasno i cjenovno povoljno kao i izvršenje nacionalnih platnih transakcija, što i jest primarni cilj SEPA.
- Bankarsku industriju očekuju inicijalni investicijski troškovi te troškovi istodobnog održavanja postojećih shema i SEPA shema do konačne migracije.
- Dugoročno, kada nacionalne sheme budu u potpunosti zamijenjene SEPA shemama, troškovi banaka trebali bi se smanjiti zbog ekonomije razmjera, djelokruga rada i inovacija. Na prihode će utjecati povećana prekogranična konkurencija i novi sudionici na tržištu.

- Razdoblje migracije sa starih shema na nove trebalo bi biti što kraće, jer studije pokazuju da će troškovi biti veći što je i razdoblje migracije duže.
- Što se tiče kvalitativnog utjecaja prelaska na SEPA, on će se odraziti na troškove informatičkih sustava i programskih rješenja, na troškove komunikacije s klijentima te eventualno na organizaciju poslovanja kao i na ljudske resurse.

Utjecaj na upravitelje platnih sustava

Izdvajanje razvoja platnih shema od platnih sustava trebalo bi povećati konkurentnost između upravitelja platnih sustava.

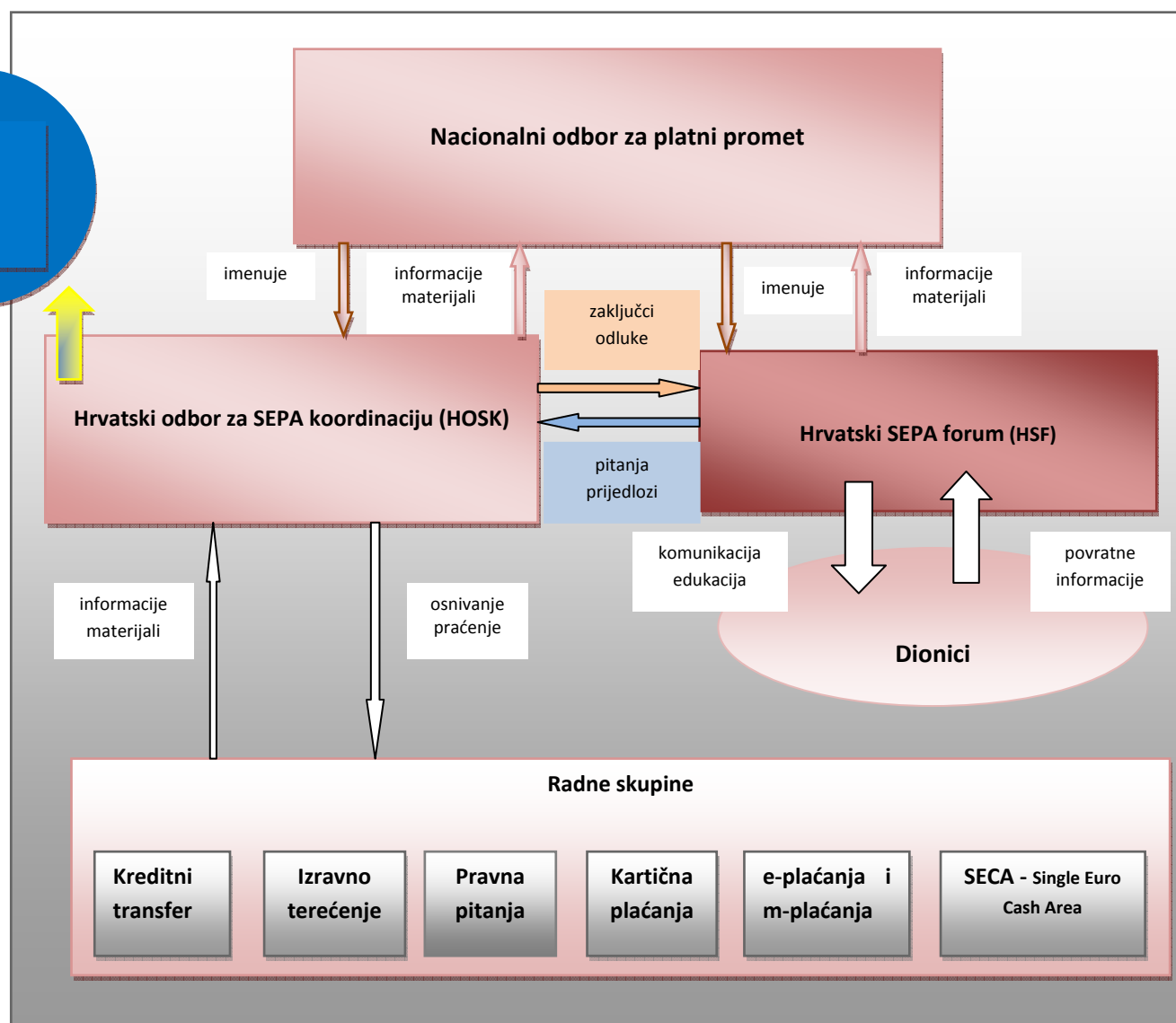
- Upravitelji platnih sustava neće više biti ograničeni na nacionalne granice, već će biti u mogućnosti pružati svoje usluge na području cijele Europske unije.
- Interoperabilnost ili međusobno povezivanje različitih platnih sustava postat će moguće zahvaljujući zajedničkom setu tehničkih standarda.
- Procesori kartica moći će održavati različite kartične sheme i pružatelje usluga prihvata platnih kartica (engl. *acquirers*) na cijelom području Europske unije.

Ustroj i vođenje projekta SEPA u Republici Hrvatskoj

U svrhu pravodobne pripreme za primjenu Uredbe (EU) br. 260/2012, na inicijativu Hrvatske narodne banke pokreće se projekt SEPA i uspostavlja nacionalna SEPA organizacija u Republici Hrvatskoj.

Organizacijska shema projekta SEPA u Republici Hrvatskoj

Organizacijska shema projekta SEPA u Republici Hrvatskoj dogovorena je na 21. sjednici Nacionalnog odbora za platni promet (u nastavku teksta: NOPP), održanoj 24. travnja 2013.

Nacionalni odbor za platni promet (NOPP)

Glavno upravljačko tijelo projekta SEPA u Republici Hrvatskoj jest NOPP.

NOPP je međuinstitucionalno tijelo osnovano 2003. godine u čijem radu sudjeluje Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija, Hrvatska gospodarska komora (unutar koje djeluje Sektor za bankarstvo i druge financijske institucije) i Hrvatska udruga banaka.

Temeljne zadaće NOPP-a, povezane sa svim aspektima funkcioniranja platnog prometa, jesu sljedeće:

- definira i predlaže poduzimanje zajedničkih mjera u platnom prometu kako bi se osigurala jedinstvena primjena zakonskih propisa iz različitih područja
- potiče prihvaćanje i primjenu novih rješenja u platnom prometu radi postizanja većeg stupnja sigurnosti i učinkovitosti
- daje inicijativu za uspostavu suradnje između institucija nadležnih za donošenje propisa koji su usko povezani s obavljanjem poslova platnog prometa u zemlji, a po potrebi i inicijativu za izmjenu važećih zakonskih i podzakonskih propisa
- prati razvoj i predlaže primjenu novih usluga i servisa u platnom prometu radi boljeg i kvalitetnijeg odnosa između banke i njezinih komitenata
- utvrđuje probleme u obavljanju platnog prometa u zemlji i predlaže rješenja za njih
- afirmira daljnji razvoj platnog prometa u zemlji na tržišnim principima i suprotstavlja se monopolnim interesima u platnom prometu bilo koje financijske institucije u zemlji
- predlaže smjernice razvoja platnog sustava u zemlji u skladu s direktivama EU-a i prihvaćenim međunarodnim standardima.

NOPP, u skladu sa svojim ovlastima, donosi odluke te zaključke i preporuke za postupanja u platnom prometu.

Na sjednici NOPP-a koja je održana u siječnju 2013. prihvaćeno je da projektom SEPA u Republici Hrvatskoj upravlja NOPP.

Na sjednici NOPP-a koja je održana u travnju 2013. donijet je konačni prijedlog ustroja i vođenja projekta SEPA u Republici Hrvatskoj. S tim u vezi zaključeno je da će Odbor formirati dva radna tijela, i to Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju – HOSK i Hrvatski SEPA forum – HSF.

Navedena radna tijela bit će u obavljanju svojih zadataka samostalna i o svom radu izvještavat će NOPP.

Zaključeno je da će radi ostvarivanja svojih zadataka HOSK i HSF moći osnivati posebne radne skupine, čiji će cilj biti izrada prijedloga praktičnih rješenja za postavljene zadatke.

Nakon donošenja Aneksa Sporazuma o osnivanju Nacionalnog odbora za platni promet (25. travnja 2013.) održana je u svibnju 2013. sjednica Odbora na kojoj su prihvaćene izmjene Poslovnika o radu Nacionalnog odbora za platni promet, kojima se ostvaruju formalne pretpostavke za realizaciju opisanih ciljeva i zadataka. Na istoj sjednici Odbor je donio i dvije

odluke, i to Odluku o osnivanju Hrvatskog odbora za SEPA koordinaciju (HOSK) i Odluku o osnivanju Hrvatskog SEPA foruma (HSF).

Određeno je da su zadaci NOPP-a povezani s projektom SEPA u Republici Hrvatskoj sljedeći:

- nadzire i usmjerava realizaciju projekta SEPA u Republici Hrvatskoj
- osniva radna tijela NOPP-a, i to Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju (HOSK) i Hrvatski SEPA forum (HSF)
- određuje posebne zadaće pojedinim članicama NOPP-a ili sudionicima radnih tijela
- razmatra i odlučuje o otvorenim pitanjima i prijedlozima SEPA radnih tijela povezanim s prihvaćanjem platnih shema te razvojem i uspostavom platne infrastrukture
- prati, usmjerava i usklađuje aktivnosti SEPA radnih tijela, kao i aktivnosti pojedinih članica NOPP-a vezane za realizaciju projekta SEPA
- prihvaća Nacionalni plan migracije na SEPA i njegove buduće izmjene te prati njegovo izvršenje
- surađuje s institucijama, organizacijama i udrugama koje nisu članice NOPP-a, a koje je potrebno uključiti u realizaciju ili ih informirati o projektu SEPA u Republici Hrvatskoj
- prati proces pristupanja banaka SEPA
- razmatra sva ostala pitanja važna za realizaciju projekta SEPA u Republici Hrvatskoj.

Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju (HOSK)

Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju (u nastavku teksta: HOSK) radno je tijelo NOPP-a osnovano 21. svibnja 2013. Odlukom o osnivanju Hrvatskog odbora za SEPA koordinaciju.

Sudionici su HOSK-a Hrvatska udruga banaka (čiji predstavnik predsjedava Odborom), Hrvatska narodna banka, Hrvatska gospodarska komora, Ministarstvo financija i Financijska agencija. HOSK u svoj rad može uključiti kao sudionika i Hrvatsku udругu poslodavaca.

HOSK ima sljedeće zadatke:

- izrada Nacionalnog plana migracije na SEPA te praćenje njegova izvršenja i poduzimanje potrebnih aktivnosti za njegovu realizaciju; nositelj aktivnosti izrade Nacionalnog plana migracije na SEPA jest Hrvatska narodna banka
- izrada i provedba nacionalne SEPA sheme za kreditne transfere i izravna terećenja u kunama
- izrada i provedba rješenja potrebnih za izvršenje kreditnih transfera i izravnih terećenja u eurima u skladu sa SEPA pravilima i Uredbom (EU) br. 260/2012
- utvrđivanje prijedloga za uspostavu ili prilagodbu platne infrastrukture u Republici Hrvatskoj u skladu sa SEPA pravilima
- definiranje otvorenih pitanja u vezi s realizacijom projekta SEPA u Republici Hrvatskoj, njihovo razmatranje te predlaganje odgovarajućih rješenja, koordinacija aktivnosti između sudionika uključenih u realizaciju projekta SEPA u Republici Hrvatskoj

- suradnja s Hrvatskim SEPA forumom glede koordinacije aktivnosti te definiranje i realizacija plana informiranja dionika i javnosti o projektu SEPA u Republici Hrvatskoj
- sudjelovanje u radu EU foruma nacionalnih SEPA koordinacijskih odbora pri Europskoj komisiji
- praćenje razvoja SEPA i suradnja s drugim nadležnim tijelima u EU.

HOSK o svom radu izvještava NOPP i:

- dostavlja NOPP-u na prihvaćanje prijedloge konačnih rješenja o pitanjima iz djelokruga svojih zadataka
- prema potrebi dostavlja na razmatranje i traži od NOPP-a mišljenje o predloženim rješenjima u vezi s pojedinim otvorenim pitanjima
- dostavlja tajniku NOPP-a zapisnike sa svojih sjednica.

Radi ostvarivanja svojih zadataka HOSK može osnivati **radne skupine** kojima je cilj izrada prijedloga praktičnih rješenja za postavljene zadatke. HOSK može odrediti voditelja radne skupine, sudionike i broj članova u ime svakog sudionika te zadatke radne skupine. Sudionici radne skupine mogu biti i institucije, organizacije ili udruge koje ne sudjeluju u radu HOSK-a.

U sklopu svog djelovanja od osnutka HOSK-a se uključio u rad Europskog platnog vijeća i njegovih radnih skupina (pokrenuto je rješavanje operativnih pitanja sudjelovanja Republike Hrvatske u SEPA, npr. utvrđivanje nacionalnog identifikatora primatelja plaćanja, određivanje hrvatskog SEPA logotipa...), te su osnovane operativne grupe za SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje i operativna grupa za pravna pitanja.

Djelovanje HOSK-a usmjereno je na definiranje SEPA shema za izvršenje SEPA platnih transakcija te na osiguranje načina izvršenja prekograničnih SEPA platnih transakcija.

Hrvatski SEPA forum (HSF)

Hrvatski SEPA forum (u nastavku teksta: HSF) jest radno tijelo NOPP-a osnovano 21. svibnja 2013. Odlukom o osnivanju Hrvatskog SEPA foruma.

Sudionici su HSF-a Hrvatska gospodarska komora (čiji predstavnik predsjedava Forumom), Hrvatska udruga banaka, Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija i Financijska agencija. HSF može u svoj rad uključiti kao sudionika i Hrvatsku udruhu poslodavaca, Hrvatsku obrtničku komoru i udruge za zaštitu potrošača.

HSF ima sljedeće zadatke:

- promoviranje SEPA platnih usluga usmjereno na javnost i korisnike usluga
- organizacija susreta za razmjenu informacija između ponude i potražnje u vezi s projektom SEPA u Republici Hrvatskoj
- utvrđivanje potreba sudionika na strani potražnje (poslovni subjekti, obrtnici, potrošači) te razmatranje njihovih prijedloga
- osobita usmjerenost na potencijalno velike korisnike

- praćenje spremnosti i koordinacija aktivnosti glede realizacije projekta SEPA u Republici Hrvatskoj na strani potražnje
- koordinacija aktivnosti s Hrvatskim odborom za SEPA koordinaciju.

HSF o svom radu izvještava NOPP i:

- dostavlja NOPP-u na prihvaćanje prijedloge konačnih rješenja o pitanjima iz djelokruga svojih zadataka
- prema potrebi dostavlja na razmatranje i traži od NOPP-a mišljenje o predloženim rješenjima u vezi s pojedinim otvorenim pitanjima
- dostavlja tajniku NOPP-a zapisnike sa svojih sjednica.

Radi ostvarivanja svojih zadataka HSF može osnivati radne skupine koje imaju za cilj izradu prijedloga praktičnih rješenja za postavljene zadatke. HSF može odrediti voditelja radne skupine, sudionike i broj članova u ime svakog sudionika te zadatke radne skupine. Sudionici radne skupine mogu biti i institucije, organizacije ili udruge koje ne sudjeluju u radu HSF-a.

U okviru djelovanja HSF-a od osnutka je zakupljena domena za internetsku stranicu www.sepa.hr te je osnovan Uređivački odbor čiji je zadatak izrada internetske stranice i definiranje strategije komunikacije. Djelovanje HSF-a je usmjereno prema korisnicima platnih usluga (mali i srednji poduzetnici, velika trgovačka društva, javni sektor, informatičke tvrtke, obrtnici, potrošači), a njegove glavne aktivnosti su promocija SEPA platnih usluga, informiranje javnosti te edukacija korisnika.

SEPA platni instrumenti

SEPA kreditni transfer

"Kreditni transfer" jest nacionalna ili prekogranična platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju ili niz platnih transakcija na teret platiteljeva računa za plaćanje od strane pružatelja platne usluge kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje, na osnovi instrukcije koju daje platitelj.¹⁰

SEPA shema kreditnog transfera Europskog platnog vijeća dostupna je od 28. siječnja 2008. Shema je skup međubankovnih pravila, postupaka i standarda za izvršenje kreditnih transfera u eurima na SEPA području od strane banaka sudionica u shemi.

Poslovne potrebe i međubankovna pravila potrebna za funkcioniranje SEPA sheme kreditnog transfera te obveze sudionika u shemi definirane su dokumentom **Pravila za SEPA kreditni transfer** (engl. *SEPA Credit Transfer Rulebook*). Osnove Pravila za SEPA kreditni transfer određene su kao pravila za izvršenje kreditnog transfera u eurima u Uredbi (EU) br. 260/2012. Detalji SEPA sheme kreditnog transfera razrađeni su u dodatnim dokumentima¹¹.

Osnovni standardi SEPA kreditnog transfera jesu sljedeći:

- račun platitelja i primatelja plaćanja definirani su IBAN-om
- pružatelji platnih usluga (banke) platitelja i primatelja plaćanja definirani su BIC-om
- platne transakcije izvršavaju se u skladu s formatom platnih poruka ISO 20022 XML.

Uredba (EU) br. 260/2012 odredila je krajnje rokove do kojih se platne transakcije u eurima moraju izvršavati u skladu s pravilima koje Uredba propisuje: rok za države članice u kojima je službena valuta euro jest 1. veljače 2014. (članak 6. stavak 1.), a za ostale države Europskoga gospodarskog prostora, pa i Republiku Hrvatsku, 31. listopada 2016. (članak 16. stavak 8.). Uredbom (EU) br. 248/2014 dopunjuje se Uredba (EU) br. 260/2012 i određuje se novi krajnji rok za države članice koje imaju euro kao službenu valutu 1. kolovoza 2014.

Shemi za SEPA kreditni transfer pristupilo je ukupno 4.589¹² banaka, a udio SEPA kreditnih transfera u ukupnim kreditnim transferima u siječnju 2014. iznosio je 83,1%¹³.

¹⁰ Članak 2. točka 1. Uredbe (EU) br. 260/2012

¹¹ Tehnička dokumentacija SEPA kreditnog transfera raspoloživa je na:

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_credit_transfer pod "EPC technical documents"

Potrebno je uzeti u obzir da EPC periodično ažurira i objavljuje nove verzije tehničke dokumentacije.

¹² Izvor: EPC, ožujak 2014.

¹³ Izvor: Europska središnja banka

SEPA izravno terećenje

"Izravno terećenje" jest nacionalna ili prekogranična platna usluga za terećenje platiteljevog računa za plaćanje, kada platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na osnovi suglasnosti platitelja.¹⁴

SEPA shema izravnog terećenja Europskog platnog vijeća dostupna je od 2. studenoga 2009. Shema je skup međubankovnih pravila, postupaka i standarda za izvršenje izravnih terećenja u eurima na SEPA području od strane banaka sudionica u shemi. SEPA shema izravnog terećenja obuhvaća dvije sheme: Osnovnu shemu (engl. *Core SEPA Direct Debit*) i Poslovnu shemu, tzv. B2B (engl. *Business to Business SEPA Direct Debit*).

Svaka od navedenih shema definirana je Pravilima i dodatnim dokumentima. Poslovne potrebe i međubankovna pravila potrebna za funkcioniranje Osnovne SEPA sheme izravnog terećenja te obveze sudionika u toj shemi definirane su dokumentom **Pravila za Osnovno SEPA izravno terećenje** (engl. *SEPA Core Direct Debit Rulebook*). Isto je za Poslovnu shemu definirano dokumentom **Pravila za B2B SEPA izravno terećenje** (engl. *SEPA B2B Direct Debit Rulebook*). Osnove Pravila za SEPA izravno terećenje određena su kao pravila za izvršenje izravnog terećenja u Uredbi (EU) br. 260/2012. Detalji SEPA shema izravnog terećenja razrađeni su u dodatnim dokumentima¹⁵.

Osnovni standardi SEPA izravnog terećenja jesu sljedeći:

- račun platitelja i primatelja plaćanja definirani su IBAN-om
- pružatelji platnih usluga (banke) platitelja i primatelja plaćanja definirani su BIC-om
- platne transakcije izvršavaju se u skladu s formatom platnih poruka ISO 20022 XML.

Uredba (EU) br. 260/2012, odnosno njezina dopuna Uredba (EU) br. 248/2014, odredila je krajnje rokove do kojih se platne transakcije izravnog terećenja **u eurima** moraju izvršavati u skladu s pravilima koje Uredba propisuje (u skladu s Osnovnom SEPA shemom izravnog terećenja), koji su isti kao i za kreditni transfer: rok za države članice u kojim je službena valuta euro jest 1. kolovoza 2014., a za ostale države Europskoga gospodarskog prostora, pa i Republiku Hrvatsku, jest 31. listopada 2016. (članak 16. stavak 8.). Odredbe Uredbe propisuju obvezu da pružatelji platne usluge (banke) izvršavaju platne transakcije izravnog terećenja u eurima prema Osnovnoj shemi SEPA izravnog terećenja. Izvršenje izravnih terećenja prema Poslovnoj shemi nije obvezno (članak 3. stavak 3. Uredbe (EU) br. 260/2012), već čini dodatnu shemu koju pružatelji platnih usluga mogu nuditi svojim klijentima – poslovnim subjektima.

¹⁴ Članak 2. točka 2. Uredbe (EU) br. 260/2012

¹⁵ Tehnička dokumentacija SEPA izravnog terećenja raspoloživa je na:

[http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_direct_debit_\(sdd\)](http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_direct_debit_(sdd)) pod "EPC technical documents"

[http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_business_to_business_direct_debit_\(b2b_sdd\)](http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_business_to_business_direct_debit_(b2b_sdd)) pod "EPC technical documents".

Potrebno je uzeti u obzir da EPC periodično ažurira i objavljuje nove verzije tehničke dokumentacije.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Shemi za osnovno SEPA izravno terećenje pristupile su ukupno 3.932¹⁶ banke, a shemi za poslovno SEPA izravno terećenje pristupile su 3.463¹⁷ banke. U ukupno izvršenim izravnim terećenjima u Europskoj uniji u siječnju 2014. godine udio od 60,2%¹⁸ odnosio se na SEPA izravna terećenja.

SEPA za platne kartice

"Platna kartica" jest sredstvo koje omogućuje svojem imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koje omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju.¹⁹

SEPA za platne kartice postavlja preduvjete koji omogućuju imateljima platnih kartica korištenje kartica za zadavanje eurskih platnih transakcija na cijelom SEPA području jednostavno kao u svojoj zemlji, a trgovinama slobodni izbor kartičnih brandova i pružatelja platnih usluga prihvata platnih kartica.

Europsko platno vijeće objavljuje dokumentaciju za SEPA za platne kartice, i to **Okvir za SEPA platne kartice** (engl. *SEPA Cards Framework*), standarde u **Standardima SEPA platnih kartica** (engl. *SEPA Cards Standardisation Volume – Book of Requirements*) te upute i pravila kojima je cilj povećanje razine sigurnosti plaćanja platnim karticama i zaštita od zloupotrebe.²⁰

Europsko platno vijeće je u Okviru za SEPA platne kartice (engl. *SEPA Cards Framework*), postavilo načela i pravila koja treba prihvatiti kartična industrija odnosno s kojima moraju biti usklađeni izdavatelji, prihvatitelji, kartične sheme i operatori. Okvir za SEPA platne kartice propisuje EMV standard²¹ kao uvjet za izvršenje platnih transakcija platnim karticama na SEPA području, odnosno zaštitu od zloupotreba tehnologijom ugrađenog čipa i osobnoga identifikacijskog broja (PIN-a).

Europsko platno vijeće obvezalo se da će migracija svih SEPA platnih kartica i prihvatnih uređaja na međunarodni EMV standard, zasnovan na tehnologiji čipa i osobnoga identifikacijskog broja (PIN-a), završiti do kraja 2010.

Važan indikator tijeka migracije je broj kartica, POS terminala i bankomata koji se koriste EMV i PIN tehnologijom za autorizaciju kartičnih plaćanja. Migracija na EMV standard u EU-u gotovo je u cijelosti dovršena. Procjena s kraja 2011. godine jest da je 87,2% platnih kartica,

¹⁶ Izvor: EPC, ožujak 2014.

¹⁷ Izvor: EPC, ožujak 2014.

¹⁸ Izvor: Europska središnja banka

¹⁹ Članak 2. stavak 1. točka 35. Zakona o platnom prometu

²⁰ Tehnička dokumentacija SEPA za platne kartice raspoloživa je na:

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_vision_for_cards pod "EPC technical documents"

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_cards_standardisation_volume_version70_published_in_2014_ready_for_market_implementation pod "EPC technical documents"

Potrebno je uzeti u obzir da EPC periodično ažurira i objavljuje nove verzije tehničke dokumentacije.

²¹ EMV – Europay, MasterCard and Visa – akronim koji opisuje set specifikacija koje je razvio konzorcij EMVCo s ciljem promocije globalne standardizacije elektroničkih financijskih transakcija, a osobito globalne interoperabilnosti čip platnih kartica (Rječnik pojmova Europske središnje banke <http://www.ecb.europa.eu/home/glossary/html/index.en.html>)

94,2% POS uređaja i 96,7% bankomata na SEPA području bilo usklađeno s EMV standardom²². Udio SEPA platnih transakcija u ukupnim platnim transakcijama izvršenih platnim karticama na POS uređajima u eurozoni u lipnju 2013. iznosio je 79,6%²³.

Iako je Europsko platno vijeće razvilo općenit okvir za SEPA kartice (*SEPA Cards Framework*), prije određivanja rokova za migraciju i za treći SEPA platni instrument potrebna je daljnja standardizacija. Ciljevi SEPA za kartice postići će se korištenjem usklađenih, interoperabilnih i otvorenih standarda koji su dostupni svim stranama koje sudjeluju u plaćanju platnim karticama. S tim u vezi, 2009. godine osnovana je **Skupina za platne kartice** (engl. *Cards Stakeholders Group*), u čijem radu sudjeluju predstavnici trgovina, procesora, isporučitelja informatičke opreme, kartične platne sheme i Europsko platno vijeće. Skupina za platne kartice osnovana je s ciljem postizanja dogovora o standardima koji su potrebni kako bi se realizirao projekt SEPA za kartice i kako bi se dogovorili rokovi za primjenu tih standarda. Cilj je ove inicijative ukloniti tehničke prepreke koje onemogućuju razvoj SEPA za kartice.

Skupina za platne kartice donosi dokument **Standardi SEPA platnih kartica** (engl. *SEPA Cards Standardisation Volume*), u kojemu su definirani zahtjevi kojima će se osigurati interoperabilna i prilagodljiva infrastruktura za kartice i terminale na cijelom SEPA području na temelju otvorenih i slobodnih standarda.²⁴

SEPA za platne kartice u Republici Hrvatskoj nije predmet ovog Plana migracije.

SEPA za gotovinu

SEPA inicijativa usmjerena je na zamjenu gotovinskog plaćanja bezgotovinskim oblicima plaćanja. Unatoč tome, iako udio gotovinskih plaćanja u Europi pada, ona i dalje prevladavaju i potražnja za gotovinom stalno raste.

Negativna su strana gotovinskih plaćanja visoki manipulativni troškovi. Europsko platno vijeće je, u suradnji s Europskom udrugom sigurnog prijevoza (engl. *ESTA – European Security Transport Association*) donijelo dokument **Unaprjeđenje učinkovitosti manipuliranja gotovinom – modeli tijeka gotovine** (engl. *Improving the Efficiency of the Handling of Cash – Cash Cycle Models*), kojemu je cilj upućivanje na unaprjeđenje postojećih načina opskrbe gotovog novca i smanjenje troškova kod pružatelja platnih usluga, poduzeća za prijenos novca i u trgovačkoj mreži.

U državama članicama Europske unije kojima je euro službena valuta pokrenuta je inicijativa jedinstvenog područja plaćanja euro gotovinom (engl. **SECA – Single Euro Cash Area**), kojoj je cilj stvaranje zajedničke razine usluga i postupaka koje će slijediti sve nacionalne središnje banke eurozone.

²² Izvor: EPC, posljednji raspoloživi podaci

²³ Izvor: Europska središnja banka, posljednji raspoloživi podaci

²⁴ U siječnju 2014. Europsko platno vijeće i Skupina za platne kartice objavili su verziju 7.0 dokumenta *SEPA Cards Standardisation Volume*, s kojim se dionici trebaju uskladiti do siječnja 2017.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

SEPA za gotovinu u Republici Hrvatskoj nije predmet ovog Plana migracije.

SEPA i novi oblici plaćanja

Razvoj novih tehnologija i napredak u informatičkoj tehnologiji imaju svoju primjenu i u platnom prometu. Trendove u gospodarstvu prate novi i inovativni oblici plaćanja koje također treba uključiti u jedinstveni platni promet Europskoga gospodarskog prostora.

Europska komisija donijela je u siječnju 2012. Zeleni dokument: Ususret ujedinjenom Europskom tržištu kartičnih, internetskih i mobilnih plaćanja (engl. *Green paper: Towards an integrated European market for card, internet and mobile payments*).

U okviru Europskog platnog vijeća i Europske središnje banke (putem Odbora za mala plaćanja u eurima) prati se razvoj novih oblika plaćanja i u suradnji s drugim dionicima radi na razvoju pouzdanih i sigurnih plaćanja.

Novi oblici plaćanja nisu predmet Plana migracije na SEPA u Republici Hrvatskoj.

SEPA za mobilna plaćanja

Europsko platno vijeće izdalo je u listopadu 2012. Bijeli dokument o mobilnim plaćanjima (engl. *EPC White Paper Mobile Payments*), a u siječnju 2014. Bijeli dokument o plaćanjima mobilnim novčanikom (engl. *EPC White Paper Mobile Wallet Payments*) – jednostavne i razumljive informativne materijale o m-plaćanjima te druge materijale o zahtjevima i uputama za upravljanje tijekom mobilnih plaćanja²⁵.

e-SEPA

Sa sve većom popularnošću interneta, e-trgovina (engl. *e-commerce*) postaje sve popularnija među potrošačima. Upravo zbog toga rast e-trgovine zahtijeva razvoj i implementaciju rješenja za plaćanja pri e-trgovini koja će biti pristupačna potrošačima, efikasna i sigurna. Trenutačno, plaćanja u e-trgovini većinom se provode korištenjem kartica (tj. *card-not-present* plaćanja).

Zahtjev za rješenja o plaćanjima kod e-trgovine dolazi od trgovaca koji žele da njihovi kupci mogu obaviti plaćanje proizvoda jednostavno, sigurno i po pristupačnoj cijeni. Trgovci koji imaju e-trgovinu mogu se koristiti specijaliziranim pružateljima usluga koji će se pobrinuti za tehnička i ugovorna pitanja te pitanja procesuiranja plaćanja.

U lipnju 2012. Europsko platno vijeće odlučilo je prestati s izradom prijedloga okvira za SEPA e-plaćanja te je odustalo od pokretanja inicijative za standardizaciju koja bi imala isti cilj ili efekt. Europsko platno vijeće odlučilo je razviti shemu ili preuzeti neku od postojećih shema.

²⁵ Tehnička dokumentacija SEPA mobilnih plaćanja raspoloživa je na:

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_mobile_payments pod "EPC technical documents". Potrebno je uzeti u obzir da EPC periodično ažurira i objavljuje nove verzije tehničke dokumentacije.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Razvoj e-plaćanja svakako donosi mnoge prednosti za potrošače, trgovce i pružatelje platnih usluga, no potrebno je omogućiti sigurnost i zaštićenost cijelog procesa plaćanja pri takvim transakcijama.

Upravo zbog toga odbor SecuRe Pay (engl. *Security of Retail Payments*) pri Europskoj središnjoj banci izradio je materijal **Preporuke za sigurnost internetskih plaćanja** (*Recommendations for the security of internet payments*) te je objavio prijedlog Preporuka o uslugama za pristup računu za plaćanje (engl. *Recommendations for payment account access services*).

Napredak na području e-SEPA veoma je spor, ali Eurosustav kao i druga odgovarajuća tijela nastoje poticati i podržati zajedničke inicijative za standardizaciju od strane sudionika tržišta na europskoj razini, osiguravajući da svi važni dionici mogu sudjelovati u tom procesu. S time u vezi, potrebno je pratiti razvoj na području e-SEPA u okviru projekta SEPA.

SEPA platni instrumenti:

- SEPA kreditni transfer
- SEPA izravno terećenje
- SEPA platne kartice
- SEPA gotovina
- Novi oblici plaćanja: SEPA za mobilna plaćanja, e-SEPA

AOS – (engl. *Additional Optional Services*) dodatne usluge za korisnike platnih usluga

Uz propisanu shemu pojedinog platnog instrumenta Europsko platno vijeće predviđa mogućnost da pružatelji platnih usluga razviju dodatne usluge koje će pružati korisnicima svojih platnih usluga.

Sheme Europskog platnog vijeća za SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje (Core & B2B) prepoznale su da će individualni sudionici shema i zajednice sudionika osigurati dodatne usluge na temelju sheme kako bi zadovoljili specifična očekivanja korisnika platnih usluga. Te dodatne, tj. komplementarne usluge opisane su kao *Additional Optional Services* (AOS). I pružatelji platnih usluga u Republici Hrvatskoj koji će pristupiti SEPA shemi odnosno shemama mogu razviti AOS.

Identificirane su dvije vrste dodatnih usluga (AOS):

- Dodatne usluge osigurane od strane banaka prema njihovim klijentima kao dodatne usluge, koje se zasnivaju na osnovnim platnim shemama. Te su dodatne usluge isključivo u odnosu banaka i njihovih klijenata u prostoru konkurencije.
- Dodatne usluge osigurane od strane lokalnih, nacionalnih i paneuropskih zajednica banaka, kao što su korištenje dodatnih elemenata podataka u standardima ISO 20022 XML.

Sudionici (pružatelji platnih usluga koji su pristupili SEPA shemi) mogu ponuditi dodatne usluge samo u skladu sa sljedećim načelima:

- Dodatne usluge (AOS) ne smiju dovesti u pitanje interoperabilnost sheme niti smiju stvarati prepreke konkurenciji. *Scheme Management Committee* (SMC) pri Europskom platnom vijeću treba rješavati sve prigovore ili pitanja u vezi s tim zahtjevima, a koji se odnose na usklađenost s Pravilima (engl. *Rulebook*), kao dijelom svojih normalnih procedura koje su definirane internim pravilima.
- Dodatne usluge dio su tržišnog prostora i trebaju se uspostaviti i razvijati u skladu s potrebama tržišta. Na temelju tih potreba tržišta Europsko platno vijeće može inkorporirati dodatne usluge koje se najviše rabe u shemu pomoću procedure definirane internim pravilima.
- Treba postojati transparentnost u vezi sa zajednicom AOS-a. Na primjer, detalji zajednice AOS-a koji se odnose na korištenje podataka u sadašnjem standardu ISO 20022 XML trebaju biti definirani i javno objavljeni na javno dostupnoj internetskoj stranici (i na jeziku države članice i na engleskom jeziku).

Danas se primjenjuju ili su u fazi projekta sljedeći primjeri dodatnih usluga: mogućnost korištenja grčkog alfabeta, skraćenje roka izvršenja kreditnog transfera na jedan dan (SEPA pravila i Direktiva o platnim uslugama – najviše do kraja sljedećega radnog dana, odnosno dva dana), čuvanje suglasnosti za izvršenje izravnog terećenja kod banke primatelja plaćanja, provjera iznosa pri izvršenju izravnog terećenja od strane banke platitelja (prema maksimalnom iznosu), provjera iznosa pri izvršenju jednokratnog izravnog terećenja od strane banke primatelja plaćanja, ranija dostava informacija o suglasnosti za izvršenje izravnog terećenja (prije platne transakcije), središnja baza suglasnosti za izravna terećenja, preusmjeravanje kreditnog transfera u slučaju zatvaranja računa na novi račun (12 mjeseci) i dr.

SEPA – obračun i namira platnih transakcija

Uredba (EU) br. 260/2012 propisuje uvjete za izvršenje platnih transakcija kreditnih transfera i izravnih terećenja kada se izvršavaju prema drugom pružatelju platnih usluga (putem korespondentnog bankarstva) i kada se izvršavaju putem platnog sustava.

"Platni sustav" jest sustav za prijenos novčanih sredstava s formalnim i standardiziranim postupcima i zajedničkim pravilima za obradu, obračun i/ili namiru platnih transakcija.²⁶

Platni sustavi u SEPA nazivaju se "mehanizmi za obračun i namiru" (engl. CSM – *Clearing and Settlement Mechanisms*).

Odredbe Uredbe (EU) br. 260/2012 odnose se na platne transakcije koje se ne provode putem sustava za velika plaćanja, tako da su u području interesa planova za migraciju na SEPA platne instrumente sustavi malih plaćanja.

Europska središnja banka utvrđuje kriterije koje mora ispunjavati SEPA platni sustav (engl. *2013 Eurosystem reference criteria for SEPA compliance of infrastructure*²⁷) kako bi mogao podržati SEPA shemu kreditnih transfera i SEPA shemu izravnog terećenja. Sheme su odvojene od infrastrukture.

Uredba (EU) br. 260/2012 u članku 4. stavku 2. određuje da platni sustavi koji posluju u eurima moraju osigurati interoperabilnost s drugim platnim sustavima koji posluju u eurima, i to, u skladu sa stavkom 5. istog članka, u državama članicama kojima je euro nacionalna valuta, od 1. veljače 2014., a prema članku 16. stavku 8. Uredbe, uključujući Republiku Hrvatsku, od 31. listopada 2016.

²⁶ Članak 2. stavak 1. točka 29. Zakona o platnom prometu

²⁷ <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/elements/compliance/html/index.en.html>

Potrebno je uzeti u obzir da EPC više ne propisuje okvire za platne sustave (engl. *PE_ACH/CSM Framework*).

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Platni instrumenti u Republici Hrvatskoj

Kreditni transfer

Kreditni transfer je najzastupljeniji platni instrument u Republici Hrvatskoj i po broju i po vrijednosti izvršenih platnih transakcija.

Nacionalni kreditni transferi u kunama

Kreditni transferi u 2013. godini		
Način zadavanja	Broj transakcija	Vrijednost transakcija, u tisućama kuna
Na papirnim obrascima	26.360.102	495.553.319,4
Preko interneta	98.118.629	760.342.623,6
Telebankingom	4.667.866	76.151.718,1
Mobilnim telefonima	1.329.029	1.807.855,2
Fiksnim telefonima	286.580	374.463,1
Ostalo	16.179.331	383.622.806,3
UKUPNO	146.941.537	1.717.852.785,70

Izvor: HNB. Podaci su agregirani na temelju Izvješća primljenih u skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN, br. 189/2004. i 127/2009.).

* Podaci sadržavaju platne transakcije korisnika platnih usluga, a ne sadržavaju transakcije banke u svoje ime i za svoj račun.

Izravna terećenja

Stupanjem na snagu Zakona o platnom prometu u Republici Hrvatskoj definirani su platni instrument izravnog terećenja te prava i obveze pružatelja i korisnika platnih usluga povezana s izvršenjem navedenoga platnog instrumenta.

Navedena usluga bila je dostupna korisnicima platnih usluga i prije stupanja na snagu novog Zakona o platnom prometu, ali često pod nazivom "trajni nalog"²⁸. Stupanjem na snagu Zakona pružatelji platnih usluga obvezni su uskladiti ugovorne odnose s korisnicima platnih usluga u skladu sa zakonskim odredbama.

U Republici Hrvatskoj nije uspostavljen sustav za namiru platnih transakcija izravnog terećenja. Na sastanku Savjeta Vijeća sudionika Nacionalnoga klirinškog sustava održanom 22. rujna 2011. osnovana je Radna grupa za implementaciju Izravnog terećenja (*Direct Debit*) u kunama u RH. Rezultat rada grupe jest prijedlog da se nacionalna shema izravnog terećenja u kunama ustroji kao SEPA shema izravnog terećenja.

²⁸ Platne transakcije kod kojih banka na temelju ugovora s korisnikom platnih usluga - platiteljem izvršava platnu transakciju na teret njegova računa u zadanim intervalima, kod koje je iznos unaprijed dogovoren ili odrediv, pri čemu primatelj plaćanja često i nije upoznat s ugovorom između platitelja i njegova pružatelja platne usluge.

Nacionalna izravna terećenja u kunama

Izravna terećenja, trajni nalog i terećenje bez naloga u 2013.

Broj transakcija	Vrijednost transakcija, u tisućama kuna
142.700.391	332.287.767,2

Izvor: HNB. Podaci su agregirani na temelju Izvješća primljenih u skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN, br. 189/2004. i 127/2009.). Precizniji podaci o izravnim terećenjima bit će raspoloživi za 2014. godinu, na temelju podataka dostavljenih prema novom propisu kojim se uređuje prikupljanje podataka iz platnog prometa Hrvatske narodne banke.

* Podaci sadržavaju platne transakcije korisnika platnih usluga, a ne sadržavaju transakcije banke u svoje ime i za svoj račun.

Prekogranična izravna terećenja u Republici Hrvatskoj ne izvršavaju se.

Platne kartice

Platne kartice su iznimno popularan platni instrument u Republici Hrvatskoj. Među ostalim, banke izdaju debitne platne kartice kao kartice tekućih računa i žiroračuna (kojih je u Republici Hrvatskoj otvoreno 5,85 milijuna²⁹). Osim banaka platne kartice izdaju i dvije institucije za elektronički novac – kartične kuće, koje su odobrenje za izdavanje elektroničkog novca i pružanje platnih usluga dobile od Hrvatske narodne banke.

Vrsta kartice	Broj platnih kartica u optjecaju	Ukupno transakcije u 2013. godini	
	stanje na dan 31. 12. 2013.	Broj transakcija	Vrijednost, u tisućama kuna
Kreditne kartice	150.799	2.358.356	763.166,9
Revolving kartice	645.236	28.595.499	7.542.848,5
Kartice s odgođenom naplatom	471.336	27.449.374	9.070.021,7
Charge kartice	549.123	38.216.504	9.735.364,1
Debitne kartice	6.585.770	213.045.856	87.726.937,5
Prepaid kartice	180.742	759.924	135.103,9
Ostale kartice	32.808	138.006	46.027,7
Ukupno	8.615.814	310.563.519	115.019.470,4

Izvor: HNB. Podaci su agregirani na temelju Izvješća primljenih u skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN, br. 189/2004. i 127/2009.).

U Republici Hrvatskoj 7.102.506 platnih kartica izdanih građanima (86% od ukupno izdanih) i 409.382 platne kartice izdane poslovnim subjektima (81,64% od ukupno izdanih) jesu kartice s čipom³⁰, no iako se ne raspolaže službenim podatkom, smatra se da je većina navedenih kartica u skladu s EMV standardom.

²⁹ Izvor: Hrvatska narodna banka. Podaci su agregirani na temelju Izvješća primljenih u skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN br. 189/2004. i 127/2009.), stanje na dan 31. 12. 2012.

³⁰ Izvor: HNB. Podaci su agregirani na temelju Izvješća primljenih u skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN, br. 189/2004. i 127/2009.). Precizniji podaci o platnim karticama koje zadovoljavaju EMV Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Sve platne kartice izdane u Republici Hrvatskoj nose brandove velikih globalnih kartičnih platnih shema.

M-plaćanja

U Republici Hrvatskoj tri su mobilna operatera dobila odobrenje Hrvatske narodne banke da kao institucije za elektronički novac izdaju elektronički novac i pružaju pojedine platne usluge³¹.

U skladu s danim odobrenjem mobilni operateri pružaju korisnicima platnih usluga mogućnost izvršenja platnih transakcija SMS uslugom preko mobilnih telefona. Trenutačno je korisnicima platnih usluga omogućeno da putem SMS usluge izvršavaju manje platne transakcije kojima se podmiruju troškovi parkiranja, putnih karata za javni gradski prijevoz i slično.³²

standard bit će raspoloživi za 2014. godinu, na temelju podataka dostavljenih prema novom propisu kojim se uređuje prikupljanje podataka iz platnog prometa Hrvatske narodne banke.

³¹ Registar institucija: <http://www.hnb.hr/platni-promet/institucije/h-registar-institucija-e-novac.pdf>

³² Statistički podaci bit će raspoloživi za 2014. godinu, na temelju podataka dostavljenih prema novom propisu kojim se uređuje prikupljanje podataka iz platnog prometa Hrvatske narodne banke.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Obračun i namira platnih transakcija u Republici Hrvatskoj

Kreditni transferi

Nacionalni kreditni transferi u kunama između dva pružatelja platnih usluga izvršavaju se preko platnih sustava. U skladu s člankom 43. stavkom 2. Zakona o platnom prometu, rok za izvršenje navedenih platnih transakcija jest onaj radni dan kada je primljen nalog za plaćanje prema članku 39. Zakona o platnom prometu.

U Republici Hrvatskoj posluju dva platna sustava – Hrvatski sustav velikih plaćanja i Nacionalni klirinški sustav.

Hrvatski sustav velikih plaćanja je platni sustav za namiru naloga za prijenos novčanih sredstava u realnom vremenu na bruto načelu, pri čemu se namira na računima sudionika tijekom obračunskog dana u Hrvatskom sustavu velikih plaćanja provodi pojedinačno. Upravitelj sustava jest Hrvatska narodna banka. Sustav je počeo s radom 6. travnja 1999.

Nacionalni klirinški sustav je platni sustav za obračun naloga za prijenos između njegovih sudionika na neto multilateralnom načelu. Obračun naloga za prijenos na neto multilateralnom načelu znači kontinuirani obračun naloga za prijenos podnesenih na obračun od strane sudionika tijekom obračunskog dana Nacionalnoga klirinškog sustava. Upravitelj sustava jest Financijska agencija. Sustav je počeo s radom 5. veljače 2001.

Hrvatska narodna banka donijela je Odluku kojom se potvrđuje da Hrvatski sustav velikih plaćanja i Nacionalni klirinški sustav udovoljavaju uvjetima iz Zakona o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata (NN, br. 18/2009.).

U smislu odredaba Uredbe (EU) br. 260/2012 sustavi malih plaćanja u području su interesa planova za migraciju na SEPA platne instrumente.

Nacionalni klirinški sustav trenutačno vrši obračun nacionalnih platnih transakcija kreditnih transfera u kunama. Upravitelj Nacionalnoga klirinškog sustava – Financijska agencija u pismu namjere upućenom HOSK-u 3. lipnja 2013. izrazila je spremnost da osigura mogućnost obračuna SEPA kreditnih transfera u kunama i u eurima te SEPA izravnih terećenja u kunama kao i uspostavu platnog sustava za prekograničnu razmjenu i obračun SEPA kreditnih transfera u eurima.

Ostali platni instrumenti

Izravna terećenja u Republici Hrvatskoj izvršavaju se ili unutar jednog pružatelja platne usluge na način da se i račun platitelja i račun primatelja plaćanja vode kod jednog pružatelja platne usluge ili, u slučaju kada se račun primatelja plaćanja vodi kod drugog pružatelja platne, platna transakcija izravnog terećenja izvršava se na inicijativu primatelja plaćanja preko platnih sustava korištenjem nacionalne sheme za kreditne transfere.

Platne transakcije izvršene platnim karticama obrađuju se u kartičnim platnim sustavima, a platne transakcije izvršene SMS uslugom na mobilnim telefonskim uređajima izvršavaju se putem operativnih sustava mobilnih operatera.

Preduvjeti migracije – pristupanje SEPA

Nužni preduvjet za migraciju na SEPA platne instrumente jest da pružatelj platnih usluga koji ima odobrenje za pružanje platnih usluga kreditnih transfera i izravnih terećenja i koji želi pružati jednu ili obje navedene usluge pristupi SEPA shemi, tj. shemama.

Ukratko, sam proces pristupanja SEPA shemama zahtijeva administrativan postupak. Pružatelji platnih usluga stoga kao preduvjet sudjelovanja u shemama trebaju dostaviti odgovarajuću popunjenu dokumentaciju Europskom platnom vijeću, koje ih potom obrađuje i na osnovi njih donosi odluku o pristupanju.

Detaljan opis postupka pristupanja platnim shemama dostupan je na internetskim stranicama Europskoga platnog vijeća i vodi se odvojeno za SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje. Svaka od shema (SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje) zahtijeva odvojenu dokumentaciju i proceduru pristupanja.³³

Dokumenti koji sačinjavaju komplet dokumentacije za pristupanje shemama (engl. *Adherence Pack*) obuhvaća sljedeće:

- Ugovor o pristupanju shemi (engl. *The Scheme Adherence Agreement*)
- *Schedule to the Adherence Agreement*
- Pravno mišljenje (engl. *Legal Opinion*).

Dostavljeni komplet dokumenata za pristupanje smatra se valjanom prijavom za pristupanje shemama. Institucije koje namjeravaju pristupiti shemama dostavljaju navedeni komplet dokumenata samostalno ili putem agenta i odgovorne su za ispravnost pristupnog ugovora kao i za točnost podataka navedenih u dokumentaciji koju podnose.

U skladu sa smjernicama Europskoga platnog vijeća (engl. *Guide to the Adherence Process*), dokumentacija se dostavlja nacionalnom tijelu za podršku u procesu pristupanja NASO-u (engl. *National Adherence Support Organisation*), koji ih potom prosljeđuje Europskom platnom vijeću.

Za potrebe ostvarenja projekta migracije potrebno je odrediti i nadležno nacionalno tijelo za podršku u procesu pristupanja – Nacionalni odbor za pristupanje SEPA (NASO), što je u nadležnosti NOPP-a.

NASO

NASO – Nacionalni odbor za pristupanje SEPA ima ulogu pružanja potrebne podrške podnositeljima dokumentacije tako što uspostavlja kontakt između njih i Europskoga platnog vijeća te im olakšava postupak prikupljanja potrebne dokumentacije kao i sam postupak

³³ Cjelokupan proces pristupanja platnim shemama dostupan je na internetskim stranicama EPC-a, poveznica za: SEPA kreditni transfer http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=adherence_to_the_sct_scheme, SEPA izravno terećenje http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=adherence_to_sdd_schemes.

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

pristupanja shemama. Pritom NASO ne preuzima nikakvu pravnu obvezu ili odgovornost, osim ako s institucijama koje pristupaju nije drugačije ugovoreno. Svu odgovornost povezanu s donošenjem odluke o podnesenoj dokumentaciji snosi Europsko platno vijeće.

Pristupanje institucija shemama u pravilu se odvija preko NASO-a, koji svu zaprimljenu dokumentaciju prosljeđuje Europskom platnom vijeću na obradu³⁴. Također, postoji mogućnost da jedan ili više podnositelja ovlaste zastupnika (engl. *agent*) koji u njihovo ime priprema cjelokupnu dokumentaciju ("komplet") i dostavlja ju NASO-u.

NASO treba utvrditi način na koji će institucije koje pristupaju shemama bolje razumjeti cjelokupan proces pristupanja (dostupnost na hrvatskom jeziku i sl.), te ima sljedeće zadatke:

- osnivanje upravljačkog tima za "pristupanje" i alokacija resursa
- davanje smjernica o procesu pristupanja i osnivanje centra za podršku (engl. *helpdesk*) za podnositelje prijava
- organizacija prikupljanja cjelokupne dokumentacije za pristupanje shemama (engl. *Adherence Pack*)
- provjera zaprimljene dokumentacije i
- organizacija i upravljanje postupkom slanja zaprimljene dokumentacije u Europsko platno vijeće.

Na nacionalnoj razini funkciju NASO-a može obnašati fizička osoba ili administrativno tijelo pod uvjetom da je u mogućnosti provoditi ulogu NASO-a u skladu sa zadacima opisanim u Internom pravilniku (engl. *Internal Rules*).

Nužan preduvjet SEPA migracije

Banke su obvezne pristupiti SEPA shemi u skladu s propisanim postupkom:

SEPA kreditni transfer

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=adherence_to_the_sct_scheme

SEPA izravno terećenje

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=adherence_to_sdd_schemes

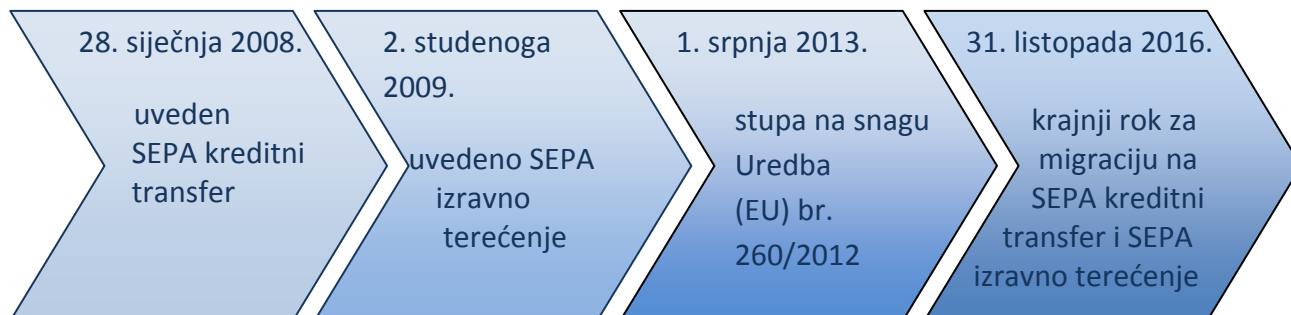
NASO - Nacionalni odbor za pristupanje SEPA-i jest nacionalno tijelo za podršku u procesu pristupanja shemama

olakšava administrativni postupak pristupa

³⁴ Iznimku od navedenoga čine institucije koje imaju četiri ili više društva kćeri koji se nalaze u četiri ili više različitih SEPA jurisdikcija, budući da im EPC dopušta izravnu prijavu. Navedene institucije komplet pristupne dokumentacije mogu izravno dostaviti EPC-u, bez posredovanja NASO-a.

Plan migracije

Migracija je prijelaz s postojećih nacionalnih pravila, standarda i shema za izvršavanje platnih transakcija na izvršavanje platnih transakcija u skladu sa SEPA shemom, pravilima i standardima.

S obzirom na to da je u skladu s člankom 16. stavcima 2. i 8. Uredbe (EU) br. 260/2012 krajnji rok za migraciju na SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje, u eurima, u Republici Hrvatskoj 31. listopada 2016., prvi plan migracije na SEPA platne instrumente odnosi se na kreditni transfer i izravno terećenje. No, potrebno je uzeti u obzir i rokove za uvođenje SEPA standarda za platne kartice i prihvatne uređaje, koji nije definiran propisom, već dogovorom u sklopu Europskoga platnog vijeća, ali je također obvezujući.

Ujedno, planiranje migracije može predvidjeti ranije rokove za migraciju na SEPA platne instrumente od propisanog, 31. listopada 2016., za platne transakcije u eurima te uvođenje SEPA standarda za nacionalne platne transakcije u kunama.

Mogući raniji prelazak na SEPA platne instrumente mogao bi uključivati više prednosti, među ostalim smanjenje broja kanala za izvršavanje platnih transakcija, što će dovesti do smanjenja troškova za vođenje i održavanje kanala, ranija priprema za novi kanal koji se mora uvesti za platne transakcije u eurima kao zakonska obveza iz Uredbe (EU) br. 260/2012 i slično. Ujedno, budući da je krajnji rok za migraciju u državama članicama iz eurozone 1. kolovoza 2014. (Uredba (EU) br. 248/2014), moguće je da će korespondentne banke iz država eurozone biti zainteresirane da se komunikacija s bankama u Republici Hrvatskoj provodi putem SEPA platnih transakcija.

Ujedno, izgradnja nacionalne infrastrukture neće imati samo prednosti za izvršenje SEPA platnih instrumenata već i za zadovoljavanje drugih propisanih obveza pružatelja platnih usluga, ponajprije obveza o rokovima izvršenja nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija u euru iz Zakona o platnom prometu i obveza o jednakosti naknada za izvršenje platnih transakcija iz Uredbe (EZ) br. 924/2009.

SEPA migracija ➡ SEPA standard

Obveza banke od 31. listopada 2016., kada će izvršavati platne transakcije kreditnog transfera i izravnog terećenja za klijente, u eurima, unutar EEA:

- identifikator računa za plaćanje jest IBAN
- format platne poruke jest ISO 20022XML
 - kad se izvršava preko drugog pružatelja platnih usluga (putem korespondentnog bankarstva) i
 - kad se izvršava preko platnog sustava za mala plaćanja (i kad je neposredni i kad je posredni sudionik)
- identifikator banke primatelja i banke platitelja jest BIC, ali banka treba osigurati da se klijent koristi IBAN-om kao jedinim identifikatorom računa za plaćanje (i kod nacionalnih i kod prekograničnih plaćanja), bez navođenja BIC-a banke druge strane
- format ISO 20022XML primjenjuje se i u odnosu banke i klijenta (datoteke za zadavanje platnih transakcija, informacije o izvršenim platnim transakcijama)

Plan operativnih aktivnosti migracije na SEPA platne instrumente

Odlukom o osnivanju Hrvatskog odbora za SEPA koordinaciju određeno je da je zadatak HOSK-a, među ostalim, izrada i provedba nacionalne SEPA sheme za kreditne transfere i izravna terećenja u kunama te izrada i provedba rješenja potrebnih za izvršenje kreditnih transfera i izravnih terećenja u eurima u skladu sa SEPA pravilima i Uredbom (EU) br. 260/2012.

Uzimajući u obzir složenost svake sheme Europskoga platnog vijeća za SEPA platne instrumente, u nadležnost svake radne skupine potrebno je staviti zadatak da se svaka shema detaljno analizira, da se utvrde korelacija i razlike između postojećih platnih transakcija i SEPA platnih transakcija u svrhu pripreme svih relevantnih pružatelja platnih usluga na SEPA platni instrument, te da se identificiraju svi elementi oko kojih je potreban dogovor bankovne zajednice (primjerice strukturirana oznaka platitelja, strukturirana referencija plaćanja itd.).

Kako bi se mogle odrediti potrebne aktivnosti, njihov prioritet, redoslijed i rokovi, potrebno je izraditi nacionalni plan operativnih aktivnosti migracije na SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje od strane relevantnih radnih skupina.

Planovi migracije trebaju uključivati prijelaz na SEPA platne instrumente, koji zadovoljavaju sve odredbe o izvršenju kreditnih transfera i izravnih terećenja iz Uredbe (EU) br. 260/2012 i odredbe drugih propisa kojima se uređuje platni promet, ali bi trebali zadržati prednosti i pozitivnu praksu koja je danas prisutna u nacionalnom platnom prometu. To se ponajprije odnosi na rokove izvršenja nacionalnih platnih transakcija, kako je i propisano u odredbi članka 43. stavka 2. Zakona o platnom prometu.

Iako su SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje zbog krajnjih rokova migracije iz Uredbe (EU) br. 260/2012 u primarnom fokusu, potrebno je uzeti u obzir i migraciju za SEPA platne kartice i kartičnu infrastrukturu, te razmotriti potrebu za osnivanjem relevantne radne skupine koja bi pratila novine u SEPA vezano uz platne kartice. Naime, iako je većina platnih kartica i kartične platne infrastrukture u Republici Hrvatskoj u skladu s EMV (SEPA) standardom, radna skupina imala bi zadatak utvrditi stupanj usklađenosti sa SEPA standardima te izraditi nacionalni plan operativnih aktivnosti.

Plan rješenja za izvršenje SEPA platnih transakcija

Plan rješenja za izvršenje SEPA platnih transakcija obuhvaća:

- usklađenje s Uredbom (EU) br. 260/2012 za izvršavanje SEPA platnih transakcija kreditnih transfera u eurima (nacionalnih i prekograničnih) i
- prilagodbu postojećeg Nacionalnoga klirinškog sustava za izvršenje kunskih plaćanja prema SEPA standardima (kreditnih transfera i izravnih terećenja).

Inicijativa hrvatske bankovne zajednice

Hrvatska narodna banka zaprimila je dana 24. srpnja 2013. dopis Hrvatske udruge banaka, Udruge banaka pri Hrvatskoj gospodarskoj komori i Fine u sadržaju kojega se predlaže da Hrvatska narodna banka, za potrebe ispunjenja ciljeva vezanih uz uspostavu projekta SEPA u Republici Hrvatskoj, poduzme sljedeće:

- podrži uspostavu Nacionalnoga klirinškog sustava za obračun platnih transakcija u eurima (Euro-NKS) preuzimanjem uloge agenta za namiru za eurske platne transakcije (nacionalne i prekogranične), te osigura neposredno članstvo bankama u sustavu TARGET2 i
- odobri prilagodbu postojećega Nacionalnoga klirinškog sustava da se obračun platnih transakcija u kunama izvršava u skladu sa SEPA standardima u tehnološkom i tehničkom smislu.

Hrvatska narodna banka podržava interes cjelokupne bankarske zajednice i Financijske agencije da se na razini Republike Hrvatske uspostavi jedinstveno sustavno rješenje za usklađenje s Uredbom (EU) br. 260/2012 te namjeru da se prilagodi pružanje platnih usluga u kunama SEPA standardima i postojeći Nacionalni klirinški sustav za kunska plaćanja.

Hrvatska narodna banka obvezala se u veljači 2014. podržati iskazane zahtjeve, i to:

- uspostavu Nacionalnoga klirinškog sustava za obračun platnih transakcija u eurima (Euro-NKS) preuzimanjem uloge agenta za namiru za eurske platne transakcije (nacionalne i prekogranične) i osiguranje neposrednog članstva bankama u sustavu TARGET2 u okviru komponente TARGET2 HR te
- prilagodbu postojećega Nacionalnoga klirinškog sustava SEPA standardima za obračun platnih transakcija u kunama.

Donošenje takve odluke Hrvatska narodna banka temelji na sljedećoj ocjeni inicijative:

- inicijativa osigurava jedinstvenu tehnološku platformu u Republici Hrvatskoj za procesiranje platnih transakcija u eurima u skladu s Uredbom (EU) br. 260/2012,
- uključuje sve banke kao buduće sudionike Euro-NKS-a,
- omogućuje donošenje jedinstvenog plana primjene Uredbe (EU) br. 260/2012 na razini Republike Hrvatske i jedinstveno praćenje njegove realizacije od strane Hrvatske narodne banke kao nadležne institucije,

- osigurava preduvjete za daljnji razvoj platnih usluga u Republici Hrvatskoj u skladu s europskim standardima,
- osigurava niže troškove procesiranja platnih transakcija u eurima te stvara preduvjete za snižavanje naknada za ta plaćanja prema krajnjim korisnicima platnih usluga i
- omogućuje odgovarajuću pripremu cjelokupnog sustava platnog prometa u Republici Hrvatskoj za buduće uvođenje eura kao službene valute.

Plan infrastrukturnog rješenja za namiru platnih transakcija

Nacionalne platne transakcije u kunama

Kao vlasnik i upravitelj Nacionalnoga klirinškog sustava, koji od 2001. godine obračunava mala međubankovna plaćanja u kunama, Fina je u skladu sa zahtjevima hrvatske bankovne zajednice pristala izvršiti prilagodbu Nacionalnoga klirinškog sustava kako bi se u njemu mogle obračunavati platne transakcije kreditnog transfera u kunama prema SEPA standardima u tehnološkom i tehničkom smislu.

Nacionalne i prekogranične platne transakcije u eurima

Infrastrukturno rješenje za namiru nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija podrazumijeva:

- izradu Nacionalnoga klirinškog sustava za obračun platnih transakcija u eurima (Euro-NKS), u kojem se obračunavaju nacionalne platne transakcije u eurima;
- interoperabilnost Euro-NKS-a koja se ostvaruje posredovanjem eurskoga platnog sustava za mala plaćanja neke od država članica Europske unije i
- namiru obračuna i nacionalnih i prekograničnih eurskih platnih transakcija u sustavu TARGET2, na eurskim računima banaka otvorenima u komponenti TARGET2 HR.

Nacionalne platne transakcije u eurima

Fina je u skladu sa zahtjevima hrvatske bankovne zajednice pristala izgraditi jedinstvenu nacionalnu platnu infrastrukturu za izvršenje i obračun platnih transakcija u eurima (Euro-NKS), za obračun SEPA kreditnih transfera.

U Euro-NKS-u banke bi imale obračunske račune u eurima, a sustav bi obrađivao međubankovna eurska plaćanja SEPA kreditnih transfera koji su u potpunosti usklađeni sa zahtjevima iz Uredbe (EU) br. 260/2012.

Prekogranične platne transakcije u eurima

Prekogranične platne transakcije SEPA kreditnih transfera u eurima izvršavaju se posredovanjem Euro-NKS-a, koji je interoperabilan sa sustavom za mala plaćanja druge države članice Europske unije, a koji svoju interoperabilnost ostvaruje modelom EBA posredovanjem paneuropskog platnog sustava EBA Clearing STEP2

Na opisani način ostvaruje se puna SEPA dostupnost za sudionike Euro-NKS-a.

Da bi se ostvarila interoperabilnost Euro-NKS-a, Hrvatska narodna banka sudjelovat će u eurskom platnom sustavu iz druge države članice Europske unije kao neposredni sudionik i u platnom sustavu EBA Clearing STEP2 kao posredni sudionik. Hrvatska narodna banka imala bi ulogu agenta za namiru za hrvatske banke, što znači da bi se prekogranične platne transakcije za hrvatske banke provodile preko računa Hrvatske narodne banke u eurskom platnom sustavu iz druge države članice Europske unije. Ulogu agenta za namiru u platnom sustavu EBA Clearing STEP2 za Hrvatsku narodnu banku i banke preuzela bi središnja banka druge države članice Europske unije.

U svrhu pokrića obračuna za prekogranična plaćanja iz Euro-NKS-a banke uplaćuju novčana sredstva na račun Hrvatske narodne banke u komponenti TARGET2 HR.

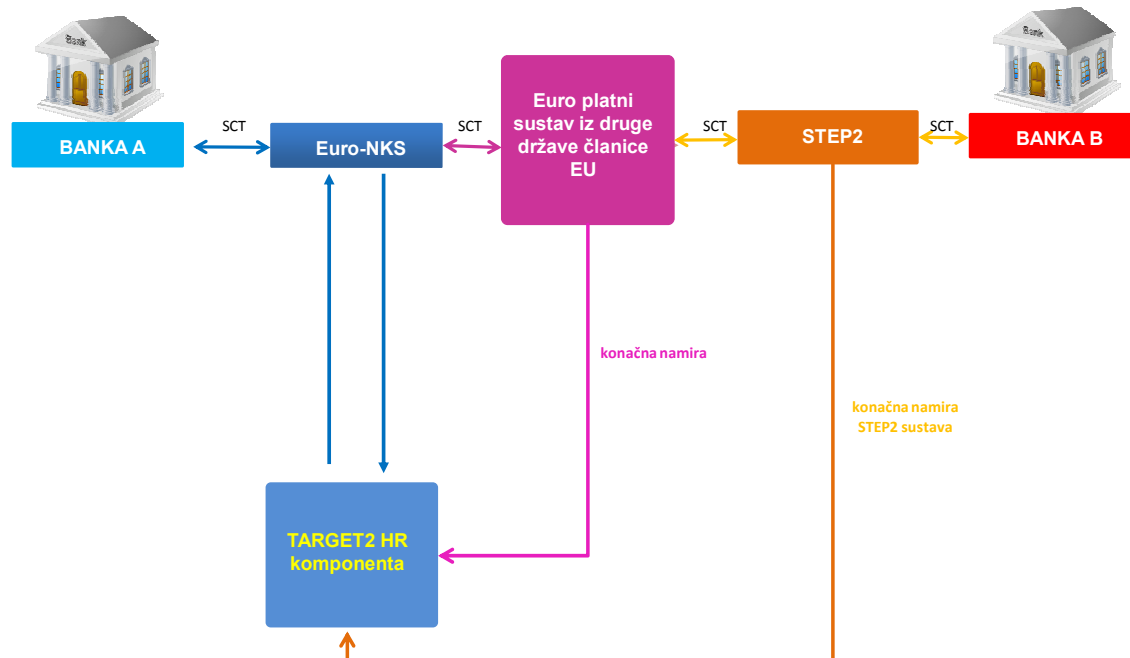
Namira obračuna – uspostava komponente TARGET2 HR

Prema predloženom rješenju Hrvatska narodna banka za potrebe vođenja eurskih računa banaka uspostavlja i upravlja komponentom TARGET2 HR. Namira konačnih pozicija banaka iz obračuna u Euro-NKS-u (nacionalne eurske platne transakcije i prekogranične eurske platne transakcije) namiruju se u komponenti TARGET2 HR.

Banke vode račune u komponenti TARGET2 HR i imaju mogućnost samostalnog zadavanja plaćanja posredovanjem platnog sustava TARGET2.

Model obračuna

Izvršenje platne transakcije SEPA kreditnog transfera (SCT)

- Hrvatska narodna banka neposredni je sudionik eurskog platnog sustava iz druge države članice Europske unije i posredni sudionik u platnom sustavu EBA Clearing STEP2
- banke su posredni sudionici eurskog platnog sustava iz druge države članice Europske unije i posredni sudionici platnog sustava EBA Clearing STEP2 preko druge središnje banke
- agent za namiru u eurskom platnom sustavu iz druge države članice Europske unije jest Hrvatska narodna banka
- agent za namiru u platnom sustavu EBA Clearing STEP2 jest druga središnja banka
- banke osiguravaju Hrvatskoj narodnoj banci pokriće za namiru obračuna prekograničnih platnih transakcija u Euro-NKS-u na eurskom računu Hrvatske narodne banke u komponenti TARGET2 HR
- Euro-NKS upućuje u eurski platni sustav iz druge države članice Europske unije samo platne transakcije za koje je osigurano pokriće
- namira prekograničnih platnih transakcija iz Euro-NKS-a obavlja se na eurskom računu Hrvatske narodne banke u komponenti TARGET2 HR
- namira nacionalnih platnih transakcija iz Euro-NKS-a obavlja se na eurskim računima banaka u komponenti TARGET2 HR
 - Euro-NKS je pružatelj operativno-tehničkih usluga za Hrvatsku narodnu banku i razmjenjuje podatke o platnim transakcijama s eurskim platnim sustavom iz druge države članice Europske unije.

Plan informiranja i komunikacije

Primarni je cilj plana komunikacije upoznavanje sa SEPA i SEPA instrumentima, i to upućivanjem na važnost budućih promjena i njihovih koristi u poslovnom svijetu te za cjelokupnu javnost.

Kako bi se postigao maksimalan učinak SEPA, potrebno je prije svega informirati sve dionike migracije: pružatelje platnih usluga, korisnike platnih usluga, pružatelje tehničke podrške, tvrtke koje pružaju komunalne usluge i druge tvrtke koje dostavljaju velik broj naloga za plaćanje (engl. *big billers*) te "državu" i provesti odgovarajuću edukaciju za ciljne skupine.

Namjera je da ciljne skupine budu informirane tijekom cjelokupnog postupka provedbe projekta SEPA, i to od samog početka uključujući sve faze i kraj provedbe.

Poruku o koristima koje projekt SEPA donosi građanima i poslovnim subjektima potrebno je usmjeriti na sljedeće segmente ciljnih skupina: profesionalne skupine (interesne grupe i trgovačka društva), korisnike platnih usluga kod pružatelja platnih usluga – pravne osobe (na temelju ekonomskih aktivnosti, pravnog statusa i sl.), potrošače (rezidenti, nerezidenti, umirovljenici, studenti i mlađa populacija itd.), korisnike državnog proračuna, tijela državne uprave, jedinice lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave, medije.

Komunikacija treba biti jednostavna, razumljiva i usmjerena na određenu ciljnu skupinu.

Neophodno je da svi dionici budu pravodobno informirani na jasan i dosljedan način kako bi se izbjeglo nerazumijevanje.

Naglasak informiranja treba biti na prednostima koje nosi SEPA i primjena SEPA shema, ali i na posljedicama zbog nepoštivanja rokova iz Uredbe (EU) br. 260/2012.

Plan postupanja

- organiziranje novinskih konferencija, objave za javnost povezane s provedbom projekta SEPA
- vođenje i održavanje internetske stranice
- objava informativnog materijala i publikacija
- organiziranje konferencija, predavanja, radionica i drugih oblika edukacije na kojima se održavaju prezentacije vezane uz SEPA
- izravna konzultacija sa korisnicima
- sudjelovanje u SEPA migracijskim kampanjama koje organiziraju druga tijela (Europska središnja banka, Europsko platno vijeće).

Komunikacijski kanali i način informiranja

- elektronički put (internetske stranice)
- izravna komunikacija (konferencije, prezentacije, radionice, tečajevi)
- informativni materijali, publikacije, brošure
- objave za javnost i novinski članci

Odlukom o osnivanju Hrvatskog odbora za SEPA koordinaciju određeno je da je definiranje i realizacija plana informiranja dionika i javnosti o projektu SEPA u Republici Hrvatskoj u nadležnosti HOSK-a u suradnji s HSF-om.

Informacije o SEPA raspoložive su iz paneuropskih izvora (Europsko platno vijeće, Europska središnja banka i Europska komisija – općenito i putem radnih tijela u kojima svoje predstavnike imaju Hrvatska narodna banka i pripadnici SEPA tijela Republike Hrvatske).

Nužna je razrada plana o načinu na koji će se navedene informacije distribuirati do svih dionika platnog prometa u Republici Hrvatskoj, na način prilagođen nacionalnim potrebama i zahtjevima.

S tim u vezi potrebno je dogovoriti putove komunikacije, među ostalim i izradu i vođenje internetske stranice.

Na, o elementima SEPA migracije koji će izazvati najveće promjene u postupanju korisnika platnih usluga korisnici platnih usluga već su informirani ili je informiranje u završnoj fazi. Ovdje se ponajprije misli na uvođenje IBAN konstrukcije računa i novih obrazaca naloga za plaćanje koji su prilagođeni SEPA platnim instrumentima.

Bitan element migracije, koji ima utjecaja na sve dionike platnog prometa i o kojemu je informiranje iznimno važno, jest uvođenje IBAN formata računa za plaćanje.

Budući da se od 1. lipnja 2013. svi transakcijski računi u Republici Hrvatskoj otvaraju s IBAN konstrukcijom računa³⁵ te da su svi računi platitelja u platnoj transakciji određeni s IBAN konstrukcijom računa, najopsežniji element migracije u Republici Hrvatskoj jest završen.

Posljednji dio do punog uvođenja IBAN konstrukcije u platne transakcije jest određivanje računa primatelja plaćanja isključivo s IBAN konstrukcijom računa, najkasnije od 1. lipnja 2014.

³⁵ U skladu s odredbama članka 13. stavka 3. Odluke o načinu otvaranja transakcijskih računa ("Narodne novine", br. 3/2011., 35/2011., 50/2011., 89/2011., 101/2011., 135/2011., 56/2012., 18/2013., 23/2013. i 10/2014.).

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

S obzirom na brojnost transakcijskih računa otvorenih građanima i svim poslovnim subjektima u Republici Hrvatskoj, zahvaljujući pristupu prema kojemu je obveza kreditne institucije informiranje svojih klijenata³⁶, kvalitetno su informirani svi sudionici platnog prometa u Republici Hrvatskoj i može se očekivati da će jednako uspješno završiti postupak informiranja o potrebi određivanja računa primatelja s IBAN konstrukcijom računa.

Sljedeći velik korak prilagodbe korisnika platnih usluga prije 31. listopada 2016. jest zadavanje niza platnih transakcija putem datoteka ("paketa")³⁷, od strane velikih korisnika – poslovnih subjekata, u formatu ISO 20022 XML³⁸.

Isto tako, iako se dogovor oko plana informiranja i komunikacije tek treba postići, valja naglasiti da se pristup informiranju korisnika platnih usluga od strane njihovih pružatelja platnih usluga pokazao uspješnim, te se predlaže zadržavanje navedenog modela kao okosnice informiranja, koja će se nadopunjavati drugim izvorima informiranja (internetska stranica o SEPA, brošure, seminari, okrugli stolovi, mediji i sl.). Zajedničkim djelovanjem putem SEPA tijela i izradom plana komunikacije o komunikaciji sa svakim dionikom platnog prometa, olakšat će se informiranje i prenošenje informacija od pružatelja platnih usluga prema korisnicima platnih usluga, odnosno informiranje i prenošenje informacija svim dionicima SEPA u Republici Hrvatskoj.

Jednom razrađeni načini komunikacije moći će poslužiti za informiranje svih dionika u svim kasnije utvrđenim fazama projekta SEPA i platnog prometa vezanog uz sudjelovanje Republike Hrvatske u članstvu Europske unije.

³⁶ Dužnost je kreditne institucije, u skladu s člankom 13. stavkom 6. Odluke o načinu otvaranja transakcijskih računa, da pravodobno i na odgovarajući način obavijesti korisnike platnih usluga o upotrebi IBAN konstrukcije transakcijskih računa u skladu s odredbama navedene Odluke.

³⁷ Engl. *individual credit transfers or individual direct debits which are not transmitted individually, but are bundled together*

³⁸ Članak 5. stavka 1. pod d) Uredbe (EU) br. 260/2012

Nacionalni plan migracije, travanj 2014.

Praćenje tijeka migracije

Preduvjet za mogućnost praćenja kretanja tijeka migracije u Republici Hrvatskoj i utvrđivanje stupnja izvršenja Plana migracije jest pribavljanje statističkih podataka iz platnog prometa.

Dio potrebnih podataka moći će se osigurati iz podataka kojima će, u skladu s propisom kojim se uređuje prikupljanje statističkih podataka iz platnog prometa, raspolagati Hrvatska narodna banka i/ili na drugi način.

U skladu s navedenim, potrebno je utvrditi opseg podataka koje je potrebno prikupljati, način prikupljanja i obrade tih podataka te nadležno nacionalno tijelo.

Opseg podataka minimalno bi trebao uključivati praćenje broja pružatelja platnih usluga koji su pristupili SEPA, broj platnih transakcija koje se izvršavaju prema SEPA shemi, udio SEPA platnih transakcija u ukupnom broju izvršenih platnih transakcija itd.

Za potrebe praćenja kretanja tijeka migracije na ukupnoj razini Europske unije određene statističke podatke od Republike Hrvatske kao države članice zahtijeva i Europska središnja banka, što je također potrebno uzeti u obzir.

Prilog 1. Nacrt plana migracije

Plan uspostave organizacije projekta SEPA u Republici Hrvatskoj

Aktivnost	Nositelj	Planirani rok	Status izvršenja
Organizacijska shema SEPA projekta u Republici Hrvatskoj	NOPP		Dogovorena na 21. sjednici NOPP-a 24. travnja 2013.
Osnivanje radnih tijela NOPP-a: HOSK	NOPP		Odluka o osnivanju Hrvatskog odbora za SEPA koordinaciju 21. svibnja 2013.
Osnivanje radnih tijela NOPP-a: HSF	NOPP		Odluka o osnivanju Hrvatskog SEPA foruma 21. svibnja 2013.
Osnivanje operativne grupe za SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje	HOSK		Provedeno
Osnivanje operativne grupe za pravna pitanja	HOSK		Provedeno
Određivanje Nacionalnog odbora za pristupanje SEPA-i (NASO)	NOPP		
Izrada internetske stranice SEPA	HSF		U tijeku
Izrada Nacionalnog plana informiranja i komunikacije	HOSK HSF		U tijeku

Plan SEPA migracije

SEPA terminski plan ključnih aktivnosti				
Aktivnost	Podaktivnost		EURO	KUNA
IBAN			izvršeno	izvršeno
Infrastruktura	NKS	SCT	1. 10. 2015.	1. 12. 2015.
		SDD		1. 10. 2015.
	Target2		1. 2. 2016.	
SCT	NKS – nacionalne		1. 4. 2016.	1. 4. 2016.
	NKS – prekogranične		1. 4. 2016.	
	XML za korisnike		1. 4. 2016.	1. 4. 2016.
SDD	NKS – nacionalne			1. 10. 2016.
	NKS – prekogranične			
	XML za korisnike			1. 10. 2016.

SEPA kreditni transfer u eurima

Nacionalne platne transakcije u eurima

U skladu s predloženim planom infrastrukturno rješenje – Nacionalni eurski klirinški sustav (u nastavku: Euro-NKS) u kojemu se vrši obračun platnih transakcija SEPA kreditnog transfera bio bi izgrađen i spreman za testni rad **1. listopada 2015.** Test namire vršio bi se u testnom okružju sustava TARGET2.

Hrvatska narodna banka pristupila bi produkcijskom sustavu TARGET2 **1. veljače 2016.**

Obračun nacionalnih platnih transakcija u eurima u Euro-NKS-u i namira obračuna na eurskim računima banaka u sustavu TARGET2 započeli bi s produkcijskim radom **1. travnja 2016.**

Prekogranične platne transakcije u eurima

Obračun prekograničnih platnih transakcija SEPA kreditnog transfera u eurima posredovanjem platnog sustava Euro-NKS započeo bi s produkcijskim radom **1. travnja 2016.**

Kunske platne transakcije u SEPA formatu

SEPA kreditni transfer u kunama

Infrastrukturno rješenje – mogućnost obračuna platnih transakcija kreditnih transfera u kunama zadanih prema SEPA shemi i u SEPA formatu – bilo bi izgrađeno i spremno za testni rad **1. prosinca 2015.**

Obračun platnih transakcija u kunama zadanih prema SEPA shemi i u SEPA formatu započeo bi s produkcijskim radom **1. travnja 2016.**

SEPA izravno terećenje u kunama

Infrastrukturno rješenje – mogućnost obračuna platnih transakcija izravnog terećenja u kunama, koje bi u skladu s dogovorom bile zadane prema SEPA shemi i u SEPA formatu – bilo bi izgrađeno i spremno za testni rad **1. listopada 2015.**

Obračun platnih transakcija u kunama zadanih prema SEPA shemi i u SEPA formatu započeo bi s produkcijskim radom **1. listopada 2016.**

XML za korisnike

Korisnici platnih usluga koji zadaju niz platnih transakcija putem datoteka ("paketa") u skladu s člankom 5. stavkom 1. pod d) Uredbe (EU) br. 260/2012 – "veliki korisnici" trebaju se osposobiti kako bi inicirali **kreditne transfere u eurima** prema SEPA formatu od **1. travnja 2016.**

Veliki korisnici trebaju se osposobiti kako bi inicirali **kreditne transfere u kunama** prema SEPA formatu od **1. travnja 2016.**, a **izravna terećenja u kunama** od **1. listopada 2016.**

Svaka od opisanih aktivnosti detaljno će se razraditi u nacionalnom planu operativnih aktivnosti migracije na SEPA kreditni transfer i SEPA izravno terećenje koji će izraditi relevantne radne skupine.

Shema plana migracije

